

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 108 S

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindriftsavtalen 2014/2015, og endringer
i statsbudsjettet 2014 m.m.

Innhold

1	Reindrifftsavtalen 2014/2015	5	5.3	Pilotprosjekt – Utvikling av reindrifftsens arealbrukskart	28
1.1	Innledning	5			
1.2	Sametingets innspill	5			
1.3	Forhandlingene 2014	6	6	Nærmere om Reindriffts-	
2	Politiske føringer	9	6.1	avtalen 2014/2015	29
2.1	Grunnlaget for forhandlingene	9	6.2	Økonomisk ramme og periode	29
2.2	Mål for reindrifftspolitikken	9	6.3	Priser	29
2.3	Reindrifftsavtalen som reindriffts-		6.3.1	Utviklings- og investeringstiltak ...	29
	politisk virkemiddel	9	6.3.2	Økonomisk ramme	29
2.4	Satsingsområder for		6.3.3	Kvinnerettede tiltak	29
	Reindrifftsavtalen 2014/2015	10	6.3.4	Forskning og utvikling	29
3	Nærmere om den økonomiske		6.3.5	Sametingets tilskuddsordninger	
	utviklingen i næringen	11	6.3.6	til næringsutvikling/STN	29
3.1	Totalregnskapet for reindrifften	11	6.3.7	Konfliktforebyggende tiltak	30
3.2	Totalregnskapet for 2012 etter		6.3.8	Reinprogrammet	30
	reinbeiteområde	11	6.3.9	Fagbrevordningen	30
3.3	Siidaandelens økonomi	13	6.3.10	Markedstiltak	31
3.4	Mulighet til økt inntjening ved		6.3.11	Pramming av rein	31
	økt slakteuttak	16	6.3.12	Gjeterhytter og anlegg	32
4	Sentrale politikkområder	19	6.3.13	Lærings- og omsorgsbaserte	
4.1	Innledning	19	6.3.14	tjenester	32
4.2	Tilpassing av reintallet til		6.3.15	Protect Sápmi	32
	beiteressursen	19	6.4	Reintallstilpasningen	33
4.2.1	Gjennomgang av reintallsprosessen	19	6.4.1	Tamreinlagene	33
4.2.2	Bruk av sanksjoner	21	6.4.2	Andre ordninger som sorterer	
4.2.3	Nærmere om fastsetting av		6.4.3	under RUF	33
	bruksregler for fellesbeite-		6.4.4	Kostnadssenkende og direkte	
	distriktene i Vest-Finnmark	21	6.5	tilskudd	34
4.3	Endring av den offentlige		6.6	Generelle vilkår	34
	forvaltningen av reindrifften	22	6.7	Distriktstilskudd	34
4.4	Markedsforhold	22	6.8	Tilskudd til siidaandeler og	
4.4.1	Innledning	22		tamreinlag	34
4.4.2	Slakting og omsetning av reinkjøtt	22		Frakttilskudd	35
4.5	Sikring av reindrifftsens arealer	23		Velferdsordninger	35
4.6	Konvensjonen mellom Norge			Organisasjonstilskudd	36
	og Finland om bygging av			Importordninger	36
	reingjerder med mer	24	7	Regelverk	36
4.7	Grenseoverskridende reindrifft			Endringer i statsbudsjettet	
	mellom Norge og Sverige	24		2014	37
4.8	Radioaktivitetstiltak i reindrifften ..	25		Forslag til vedtak om Reindriffts-	
5	Bruk av mindreforbruket fra			avtalen 2014/2015, og endringer	
	2013 kapittel 1151 post 75 ..	27		i statsbudsjettet 2014 m.m.	38
5.1	Infrastrukturtiltak som legger		Vedlegg		
	til rette for økt slakting av rein	27	1	Reindrifftsavtale	
5.2	Kompetansegivende kurs knyttet		2	1. juli 2014–30. juni 2015	39
	til privat slakting og omsetning		3	Sluttprotokoll fra reindriffts-	
	av reinkjøtt i nærmarkedet	27		avtaleforhandlingene 2014	42
				Tabellvedlegg	48

Prop. 108 S

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Reindrifftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 23. mai 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Reindrifftsavtalen 2014/2015

1.1 Innledning

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2014/2015, og med forslag om endrede bevilgninger over statsbudsjettet 2014 m.m. Stortinget godkjente 1. juni 1993 *Hovedavtale for reindriften* (St.prp. nr. 66 (1992–93), og ga Landbruks- og matdepartementet (LMD) fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsnaeringen.

Forhandlinger om Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble innledet den 6. januar 2014. Partene kom i avsluttende forhandlingsmøte den 18. februar 2014 til enighet om ny avtale. Avtalen gjelder for perioden 1. juli 2014–30. juni 2015.

Rammen for Reindrifftsavtalen 2014/2015 er på 111,5 mill. kroner. Dette er en økning på 2,0 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2014.

Avtalebestemmelsene som gjelder bevilgninger over statsbudsjettet følger kalenderåret. Dette innebærer at årets forhandlinger om avtalens øko-

nomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2015. Bevilgningen innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S. (2014–2015) for Landbruks- og matdepartementet. Imidlertid fremmes proposisjonen om reindrifftsavtalen som tidligere for behandling i vårsesjonen. Det forutsettes at Stortinget i sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2015.

1.2 Sametingets innspill

I forbindelse med de årlige reindrifftsavtaleforhandlingene har Sametinget observatørstatus, og følger de løpende forhandlingene. Dette innebærer også at Sametingets representant følger de interne forhandlingsmøtene på Statens side. Videre gis Sametinget i henhold til § 4 i *Hovedavtalen for reindriften* anledning til å uttale seg om reindrifftsavtalen før Stortinget behandler den

årlige stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen.

Sametinget behandler spørsmål knyttet til reindrifftsavtaleforhandlingene under ett av sine plenumsmøter på høsten. Før Staten legger frem sitt tilbud, avholdes det et møte mellom politisk ledelse i LMD og Sametinget. Under dette møtet utdyper Sametinget sitt innspill. I forkant av forhandlingene gjennomfører også Sametinget et møte med NRL. Videre kan Sametingsrådet avgi en uttalelse om den fremforhandlede avtalen under rådsmøte i mai/juni.

Sametinget behandlet og avga sitt innspill til forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015 i desember 2013, og møte mellom Sametinget og LMD ble avholdt 12. desember 2014.

Sametinget fremmet i sitt innspill til Reindrifftsavtalen for 2014/2015 forslag som berørte følgende områder:

- Bærekraftig reindrift
- Sikring av reindriffts arealer
- Økonomisk utvikling i reindrifftsnaeringen
- Sikring av reindrifften som familiebasert og kulturbærende næring
- Rovvilt
- Reintallstilpasningen i Finnmark.

1.3 Forhandlingene 2014

Forhandlingene om reindrifftsavtalen er gjennomført i tråd med regjeringsplattformen og samarbeidsavtalen med Venstre og Kristelig folkeparti. Videre er forhandlingene basert på Stortingets behandling av de siste års reindrifftsavtaler og budsjettproposisjoner, samt den situasjonen man står overfor i næringen.

Forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015 startet 6. januar 2014 i Tromsø ved at NRL overleverte sitt krav til Staten. Kravet hadde en økonomisk ramme på 122,2 mill. kroner, en økning på 12,7 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale på 109,5 mill. kroner.

I sitt krav krevde NRL at forhandlingsresultatet skulle medføre følgende:

- Bedre sikring av reindriffts arealer
- Økning av inntektene til reindrifftsnaeringen
- Sikre stabile og forutsigbare markedsordninger
- Bedre rammevilkårene for reinbeitedistriktene.

NRL krevde en økning av bevilgningene til Reindriffts utviklingsfond (RUF) med 4,0 mill. kroner, for de direkte tilskuddene med 8,3 mill. kroner, samt en økning av organisasjonstilskuddet til NRL med 0,4 mill. kroner.

Økningen på RUF var knyttet til en styrking av bl.a. reindriffts infrastruktur, rekruttering og tiltak for økt omsetning og slakting. Videre krevde NRL 8,0 mill. kroner til videreføring av Reinprogrammet, 2,0 mill. kroner til stiftelsen Protect Sapmi og en egen bevilgning på 3,0 mill. kroner til grensegjerdet mellom distrikt 9 og distrikt 13. Bortsett fra enkelte justeringer, ble det foreslått en videreføring av de øvrige ordningene under RUF.

For de direkte og kostnadssenkende tilskuddene ble det bl.a. krevd etablering av en egen tilskuddsordning i Vest-Finnmark reinbeiteområde som erstatning for dagens produksjonspremie og kalveslaktetilskuddet. Med enkelte justeringer ble det foreslått en videreføring av de direkte- og kostnadssenkende tilskuddene.

I tillegg ble det fremmet krav på utsiden av forhandlingene knyttet til bl.a. endring av reindrifftsloven, arealforvaltning, rovviltforvaltning, avgifter i reindrifften, tollfritak for reinfør, samt bevilgning av midler til de distriktene som er utelukket fra vinterbeiter i Sverige på bakgrunn av at ny Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er iverksatt.

Staten la fram sitt tilbud den 28. januar 2014. Tilbudet hadde en økonomisk ramme for Reindrifftsavtalen 2014/2015 på 109,5 mill. kroner. Dette var tilsvarende ramme som inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2014.

Staten påpekte i sitt tilbud at reindriftpolitikken bør føres videre basert på Stortingets forutsetninger og den situasjonen man står overfor i næringen. Videre at det er en politisk målsetting å arbeide for å utvikle reindrifftsnaeringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I den forbindelse la tilbudet opp til å tilrettelegge for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Staten la i sitt tilbud til grunn at reindrifftsavtalens hovedmål er at den skal bidra og stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt. I den forbindelse ble det vist til at det er av betydning at kommende reindrifftsavtale tar høyde for en økning i slakteuttaket i forbindelse med siidaenes oppfølging av godkjente bruksregler, samt at nødvendig infrastruktur for å ta ut slaktedyr prioriteres.

I tilbudet ble det orientert om at finansiering av tiltak for distrikt som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige på grunn av at Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke er på plass, vil som tidligere år bli løst på utsiden av reindrifftsavtalen. I den forbindelse ble det vist til at det vil bli fremmet forslag for Stortinget om en omdisponering

på 1,9 mill kroner fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2014.

Staten viste til at regnskapstallene for 2013 viser et mindreforbruk på kapittel 1151 post 51 på om lag 7,2 mill. kroner. Under forutsetning om at dette mindreforbruket blir godkjent overført til 2014, samt at mindreforbruket blir godkjent overført fra post 75 til post 51, foreslo Staten at mindreforbruket blir benyttet til tiltak som stimulerer til økt slakting og omsetning av reinkjøtt.

Staten orienterte også om reindrifftsfradraget i sitt tilbud. Reindrifftsfradraget ble innført i 2003, og gir mulighet til fradrag i allminnelig inntekt for skatteyttere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen er å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen. Siden 2009 har reindrifftsfradraget fulgt økningen av jordbruksfradraget. Staten påpekte i tilbudet at den økonomiske rammen som ble lagt fram må sees i sammenheng med reindrifftsfradraget.

Statens tilbud tydeliggjorde en prioritering av de produksjonsrettede tilskuddene. For å legge til rette for den nødvendige prioriteringen, samt følge opp Regjeringens målsetting om forenklinger, la tilbudet opp til å utvikle enkelte tilskuddsordninger.

I tilbudet ble det også orientert om at LMD og Helse- og omsorgsdepartementet har arbeidet for å legge til rette for et unntak fra EUs hygiene- og kontrollregelverk for slakting av mindre mengder rein uten kjøttkontroll, for omsetning direkte til forbruker. Videre at et slikt unntak nå er akseptert på EØS-nivå, og at det derfor våren 2014 vil bli gjennomført en offentlig høring av et forslag som legger opp til unntak av et mindre antall rein per siidaandel per reindrifftsår.

Etter at krav og tilbud var framlagt, ble det gjennomført tre forhandlingsrunder.

Forhandlingene ble sluttført den 18. februar 2014. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindrifftsnaeringen på i alt 111,5 mill. kroner. Dette er en økning på 2,0 mill kroner i forhold til gjeldende avtale.

Reindrifftsavtalen 2014/2015 sitt hovedmål er å bidra til å utvikle reindrifftsnaeringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Reindrifftsavtalen 2014/2015 sammenfaller med det siste året av den treårsperioden som Reindrifftsstyret har satt for gjennomføring av reintallsreduksjonen. I den forbindelse har det vært viktig å opprettholde hovedlinjene i dagens tilskuddsystem hvor de direkte tilskuddene er knyttet til verdien av det som produseres. Dette vil etter partene sine vurderinger

bidra til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen. Samtidig innebærer Reindrifftsavtalen 2014/2015 en forenkling av gjeldende regelverk og ordninger. I dette ligger det bl.a. at enkelte ordninger avvikles og tidligere gitte øremerker oppheves. Konkret avvikles tilskudd til gjeterhytter, driftstilskudd til siidaandeler, tilskudd til Sametingets tilskuddsordning for næringsutvikling og særskilt driftstilskudd til kvinner. Videre innføres krav til avgiftspliktig næringsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke på minimum 50.000 kroner, eksklusiv merverdiavgift, for samtlige siidaandeler i samtlige reinbeiteområder. I tillegg slås Reinprogrammet og Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat sammen fra 1.1 2015.

Tilpassing av reintallet krever økt uttak av slakterein. Med dette som utgangspunkt, har avtalepartene sett det som viktig at Reindrifftsavtalen 2014/2015 særlig prioriterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt. I dette arbeidet er det av sentral betydning at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål.

Infrastrukturen i reindriften styrkes, og reiene stimuleres til økt slakteuttak gjennom en ekstraordinær økning av de produksjonsrettede tilskuddene. Samtidig videreføres tilretteleggelsen for arbeidet i Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt.

Som et tiltak og viktig verktøy i arbeidet med å sikre reindrifftsarealer, igangsettes et pilotprosjekt i den hensikt å etablere digetale kartverktøy som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte reinbeitedistrikt.

Utover de nevnte endringene, legger Reindrifftsavtalen 2014/2015 opp til en rekke utredninger. Ordningen med Pramming av rein skal utredes. Videre skal det foretas en gjennomgang av reindrifftsavtalens ordninger i forhold til tamreinlagenes organisasjon og utfordringer. Avtalepartene ser behovet for å styrke innehaveren av siidaandelen sin stilling, og derigjennom legge til rette for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. I den forbindelse er avtalepartene enige om at det skal gjennomføres en vurdering av effektene ved innføring av avkorting i de direkte kostnadssenkende tilskuddene hvor reintallet til siidaandelsinnehaveren og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til leder av siidaandel er under 85 pst. av det totale reintallet i siidaen i vårflokk. Vurderingen omfatter også de adminis-

trative konsekvensene ved denne ordningen. I tillegg legges det opp til en gjennomgang av radioaktivitetstiltakene i reindrifften, samt effektene av forlengelsen av kalveslaktetilskuddsordningen de siste årene.

Samlet sett gir den fremforhandlede avtalen grunnlag for økt inntjening gjennom økt slakteuttak og verdiskaping hos den enkelte reindrifftsutøver. Samtidig underbygger den fremforhandlede avtalen den dreining man har hatt i reindrifftsavtalens virkemidler de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. Den helhetstenking som ligger bak den fremforhandlede avtalen gir grunnlag for en

positiv utvikling og økt inntjening hos den enkelte reineier.

I tillegg til selve avtalen, vises det i sluttprotokollen til at det er bevilget 2,5 mill. kroner over kapittel 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2014. Det er enighet om at regelverket for radioaktivitetstiltak i slaktesesongen 2014/2015 fastsettes etter de samme prosedyrer som forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Som vedlegg til proposisjonen følger Reindrifftsavtalen for 2014/2015, sluttprotokollen til avtalen og en oversikt over fordelingen av avtalemidlene.

2 Politiske føringer

2.1 Grunnlaget for forhandlingene

Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter de bestemmelser som er gitt i Hovedavtalen for reindriften. Hovedavtalen ble inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og NRL den 26. februar 1993. I henhold til avtalens § 2 skal Landbruks- og matdepartementet (LMD) og NRL føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindrifftsneringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken. Tiltakene skal omfatte økonomiske virkemidler. Partene skal også kunne kreve forhandlinger om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål av betydning for en utvikling av neringen mot de mål som er fastsatt for reindrifftspolitikken.

I tilfelle brudd i forhandlingene, fremmer Staten, ved LMD, på eget grunnlag overfor Stortinget forslag om de tiltak og økonomiske rammer som skal gjelde for kommende avtaleperiode.

2.2 Mål for reindrifftspolitikken

Det er en politisk målsetting å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I den forbindelse ønsker regjeringen å legge mer tilrette for de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

I Regjeringsplattformen vises det til at reindrifften er en viktig næring i deler av landet. Den sikrer matproduksjon og utgjør livsgrunnlaget for mange mennesker. Videre at neringen er en forutsetning for samisk kultur og samfunnsliv. Følgende tiltak er konkretisert i regjeringsplattformen:

- Legge frem en stortingsmelding om bærekraft i reindriften.
- Endre reindrifftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres.
- Sikre rammevilkår som gjør at neringen på sikt blir mindre avhengig av overføringer.
- Likebehandle bønder og reineiere når det gjelder avgifter på driftsmidler.

- Gjennomføre forenklinger i landbruksbyråkratiet.

Det vises også til samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig folkeparti hvor det bl.a. fremgår at avtaleinstituttet i landbruket opprettholdes. Videre at det skal legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet.

2.3 Reindrifftsavtalen som reindrifftspolitisk virkemiddel

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i neringen. Her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene – blant annet ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer neringen til enhver tid står overfor.

Fra og med reindrifftsavtalen 2003/04 er tilskuddsordningene lagt vesentlig om i forhold til tidligere. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag er endret fra ordninger som i stor grad har vært faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kr). Videre er tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt prioritert.

Tilskuddsordningene til reindrifftsneringen har hatt en annen utvikling i forhold til det øvrige landbruket hvor man de siste år, både nasjonalt og internasjonalt, har redusert de produksjonsavhengige tilskuddene til fordel for mer produksjonsnøytrale ordninger. Noe av bakgrunnen for dette er at man ønsker å stimulere til økt slakteuttak og produksjon per dyr.

Dagens tilskuddsystem har hatt en positiv effekt på slakteuttaket og verdiskapingen i

reindrifften, samlet sett bidratt til å øke forutsigbarheten i næringen, samt bidratt til en forenkling i forvaltningen av de ulike tilskuddsordningene.

De siste reindrifftsavtalene har lagt større vekt på næringsretting for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. De produksjonsrettede tilskuddene har blitt prioritert på bekostning av tilskudd som ikke direkte stimulerer til økt slakting og omsetning. Også over RUF er tiltak som legger til rette for økt slakting og omsetning blitt prioritert.

Gjennom reintallsprosessen har det blitt mulig å knytte sammen virkemidlene over reindrifftsavtalen og reindrifftsloven. Konkret har dette medført at de som ikke har fulgt opp vedtak om øvre reintall, har fått betydelige avkortinger.

2.4 Satsingsområder for Reindrifftsavtalen 2014/2015

Det er en politisk målsetting at Reindrifftsavtalen 2014/2015 skal bidra til å utvikle reindriffts næringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I den forbindelse prioriteres ordninger som direkte tilrettelegger og bygger opp om de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Reindrifftsavtalen 2014/2015 sammenfaller med det siste året av den treårsperioden som Reindrifftsstyret har satt for gjennomføring av reintallsreduksjonen. Med dette som utgangspunkt er det en målsetting at avtalen stimulerer flest mulig til å følge opp gitte reduksjonskrav. Ved at hovedlinjene i dagens tilskuddsystem, hvor de direkte tilskuddene er knyttet til verdien av det som produseres opprettholdes, vil dette også bidra til å skape stabilitet og forutsigbarhet om ordningene over reindrifftsavtalen.

Det er slaktet betydelig mindre rein de tre siste årene sammenlignet med tidligere år. I 2012 var det slaktet 69.000 rein, og i 2013 viser foreløpige tall et slakteuttak på om lag 70.000 rein. Til sammenligning var slakteuttaket i toppåret 2010

på 80.200 rein på listeførte slakterier. Et uttak på 70.000 rein er ikke tilstrekkelig for å få reintallet redusert til fastsatt nivå i Finnmark. Markedet for reinkjøtt er svært bra. Det gode markedet har ikke reineierne i enkelte områder benyttet seg av. Reinkjøttbedriftene har god avsetning, og lagrene er tilnærmet tomme.

På bakgrunn av de nevnte forhold, er det en klar målsetting med Reindrifftsavtalen 2014/2015 at den skal bidra og stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt. De produksjonsrettede tilskuddene er særlig prioritert. Det forventes at den ekstraordinære økningen av kalveslakte tilskuddet vil bidra til økt kalveslakt, herunder økt uttak av kalver med lave vekter.

For å nå de reindrifftspolitiske målene, er det avgjørende viktig at reindrifftsloven og reindrifftsavtalen utfyller hverandre og trekker i samme retning. De godkjente bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover, og er en forutsetning for at en rekke av reindrifftslovens bestemmelser kommer til anvendelse. I dette ligger det at siidaandeler som ikke reduserer dyretallet i henhold til gitte reduksjonsvedtak, ikke vil være tilskuddsberettiget.

For å sikre at dagens økonomiske ordninger virker i samme retning, har Klima- og miljøministeren og Landbruks- og matministeren avklart at dersom reindrifftsutøverne ikke følger opp i tråd med reindrifftslovens regler om øvre reintall, legges det opp til en avkorting i utbetalinger av rovvilterstatningene. Klima- og miljøministeren og Landbruks- og matministeren vil i felles brev til de aktuelle fylkesmennene orientere nærmere om regelverket og om reindrifftsmyndighetenes ansvar for å vurdere vilkårene for avkorting etter reindrifftslovgivningen.

I henhold til Sundvolden-erklæringen er det en målsetting å redusere byråkratiet og å gjennomføre forenklinger i virkemiddelbruken. Dette er fulgt opp gjennom Reindrifftsavtalen 2014/2015 ved at enkelte ordninger avvikles og enkelte tidligere øremerkinger oppheves. Samtidig etableres ingen nye ordninger.

3 Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen

3.1 Totalregnskapet for reindriften

Økonomisk utvalg for reindriften er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet, og har til oppgave hvert år å legge fram et totalregnskap for næringen. Regnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for reindrifftsforhandlingene. Regnskapet gir en oversikt over verdiene som er skapt i næringen samlet sett ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital, og viser samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen i Norge. Regnskapet for 2012 med budsjett for 2013 ble lagt fram i desember 2013.

Totalregnskapet viser en nedgang i resultatmålene fra 2011 til 2012. Vederlag for arbeid og kapital har en nedgang fra 136,0 mill. kroner i 2011 til 90,0 mill. kroner i 2012 (-46,0 mill. kroner). Målt per årsverk har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra 126.560 kroner i 2011 til 85.700 kroner i 2012, og målt per siidaandel har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra 221.203 kroner i 2011 til 141.957 kroner i 2012.

Sum produksjonsbaserte inntekter reduseres fra 142,7 mill. kroner i 2011 til 122,8 mill. kroner i 2012 (-19,9 mill. kroner), hovedsakelig som følge av en reduksjon i kjøttinntektene på 7,7 mill. kroner grunnet reduksjon i slakteuttaket og i produsentprisen, samt en reduksjon i livdyrverdien. Posten «andre produksjonsbaserte inntekter» er tilnærmet uendret fra 2011. Videre har posten binæringsinntekter en liten økning.

Sum statstilskudd reduseres fra 76,9 mill. kroner i 2011 til 65,4 mill. kroner i 2012 (-11,4 mill. kroner).

Erstatningene for tap av rein ble redusert fra 76,1 mill. kroner i 2011 til 72,7 mill. kroner i 2012 (-3,4 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep hadde en reduksjon fra 3,8 mill. kroner i 2011 til 3,3 mill. kroner i 2012 (-0,5 mill. kroner).

Totalt sett gir dette en reduksjon i de samlede inntektene på 299,4 mill. kroner i 2011 til 264,3 mill. kroner i 2012 (-35,2 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader økes fra 163,4 mill. kroner i 2011 til 174,3 mill. kroner i 2012 (10,8 mill. kroner). Felleskostnadene har også en

økning fra 23,8 mill. kroner til 27,2 mill. kroner i 2012 (3,4 mill. kroner). Tamreinlagenes kostnader økes fra 8,9 mill. kroner i 2011 til 9,2 mill. kroner i 2012 (0,3 mill. kroner). I sum gir dette en økning i de totale kostnadene fra 163,4 mill. kroner i 2011 til 174,3 mill. kroner i 2012 (10,8 mill. kroner).

Foruten en reduksjon i kostnadene fra 2010 til 2011 har kostnadene fra og med 2006 hatt en markant økning. De største utgiftene går til kjøretøy og maskiner (20 pst.), avskrivninger (18 pst.) samt utstyr (12 pst.). Postene varekjøp og utstyr er poster som særlig har en økende tendens. Bakgrunns materialet viser at disse to postene har en økning på henholdsvis 160 pst. og 214 pst. fra 2003 til og med 2012.

Renter på lånt kapital reduseres fra 9,7 mill. kroner i 2011 til 9,5 mill. kroner i 2012 (0,2 mill. kroner).

Foreløpige tall viser en mer positiv utvikling i 2013. Hovedårsaken til dette er en økning i slakteuttaket og en økning i prisen, samt en økning i statstilskuddene.

3.2 Totalregnskapet for 2012 etter reinbeiteområde

Tabell 3.2 viser totalregnskapet for 2012 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare forskjeller i resultatene mellom områdene. Vederlag for arbeid og egenkapital utgjør for Nord-Trøndelag som ligger høyest, 327.621 kroner per årsverk. For Vest-Finnmark, som ligger lavest, utgjør det 23.856 kroner per årsverk. Det er i regnskapet foretatt oppsplitting av Øst-Finnmark og Vest-Finnmark i soner, se tabell 3.3. Her viser tilsvarende beregning at Karasjok Øst ligger lavest med -47.435 kroner per årsverk, mens Polmak/Varanger ligger høyest med 170.320 kroner per årsverk.

Endringer i reinhjordverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokksammensetning. Tabell 3.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i reinhjordverdien har innvirkning på

Tabell 3.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2009–2012, samt budsjett 2013
(1.000 kroner)

Regnskapsposter	Budsjett ¹				
	2009	2010	2011	2012	2013
Produksjonsbaserte inntekter:	182 536	174 259	142 660	122 825	159 104
Kjøtt og biprodukter	146 833	141 201	117 554	109 838	135 493
Endring i reinhjordverdien	8 078	3 696	-3 905	-16 039	-5 416
Binæringsinntekter	5 800	6 077	3 582	3 659	3 659
Andre ²	21 826	23 284	25 429	25 367	25 367
Statstilskudd:	84 973	87 198	76 878	65 438	71 652
Ordinære tilskudd	53 143	57 824	53 367	42 643	48 091
Andre tilskudd	19 186	15 391	12 078	13 758	13 580
Ekstraordinære tilskudd	0	0	463	579	516
Tilskudd til binæringer	3 091	4 082	1 664	2 668	2 719
Verdiskapningsprogram	2 222	2 830	1 949	873	468
Tiltak mot radioaktivitet	935	837	1 532	835	898
Konflikt.demp. tiltak rovvilt	6 396	6 233	5 825	4082	5 380
Erstatninger:	67 685	72 155	79 904	76 000	76 019
Tap av rein	63 460	66 082	76 098	72 672	71 617
Arealinngrep	4 225	6 073	3 806	3 328	4 402
Sum inntekter:	335 194	333 611	299 443	264 262	306 775
Kostnader:					
Siidaandelens kostnader	128 124	139 307	130 724	137 905	143 873
Felleskostnader	21 471	25 601	23 799	27 170	27 691
Kostnader i tamreinlag	9 610	7 799	8 893	9 178	9 354
Sum kostnader:	159 205	172 707	163 416	174 253	180 917
Vederlag for arbeid og kapital	175 989	160 905	136 027	90 009	125 858
Renter på lånt kapital	6 573	8 354	9 720	9 520	9 492
Vederlag for arbeid og egenkapital					
Totalt (1.000 kr)	169 416	152 551	126 307	80 489	116 366
Per årsverk(kr)	169 077	152 857	126 560	85 700	121 883
Per siidaandel (kr)	295 149	266 232	221 203	141 957	202 121
Sum årsverk	1 002	998	998	939	955
Antall siidaandeler ³	574	573	571	567	576

¹ Det presenteres her et budsjett for 2013 i stedet for foreløpig regnskap. Dette har sin årsak i at regnskapstallene ennå ikke foreligger.

² Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

³ Antall årsverk for tamreinlagene (38) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år.

Endringene fra 2011 til 2012 i totalregnskapets hovedposter gir følgende forklaring til endringene i resultatmålene i de ulike reinbeiteområdene:

- *Øst-Finnmark*: Resultatmålene har en stor nedgang. De produksjonsbaserte inntektene, tilskuddsdelen og erstatningene er alle redusert, mens kostnadene er økende. Antall siidaandeler er gått ned fra 168 til 166.
- *Vest-Finnmark*: Resultatmålene har en nedgang. Her er samme situasjon som i Øst-Finnmark; samtlige inntekter reduseres mens kostnadene er økende. I Vest-Finnmark er det tilskuddsdelen som representerer den største reduksjonen sammenlignet med 2011. Dette sammen med en stor negativ endring i den samlede livdyrverdien medfører en betydelig nedgang i resultatmålene. Antall siidaandeler reduseres fra 208 til 207.
- *Troms*: Resultatmålene reduseres. De produksjonsbaserte inntektene har en økning fra fjoråret. Det samme har skjedd med tilskuddene, men kombinert med reduksjon i livdyrverdien samt økte kostnader medfører dette et redusert vederlag. Antall siidaandeler har økt fra 44 til 48.
- *Nordland*: Resultatmålene for området har en nedgang. De produksjonsbaserte inntektene samt erstatningene øker noe i forhold til 2011, mens statstilskudd og livdyrverdien reduseres. Sammen med økte kostnader resulterer dette i redusert vederlag. Antall siidaandeler er redusert fra 44 til 39.
- *Nord-Trøndelag*: Resultatmålene har en liten nedgang. Dette kommer som et resultat av nedgang i kjøttinntekter og statstilskudd. Erstatningene og livdyrverdien har økt i forhold til 2011. Samtidig har Nord-Trøndelag, som et av to områder, klart å redusere sine kostnader. Av alle områdene som har nedgang i vederlag for arbeid og egenkapital, er det Nord-Trøndelag som kommer best ut med *minst* reduksjon. Antall siidaandeler er uendret.
- *Sør-Trøndelag/Hedmark*: Resultatmålene for området reduseres. Sør-Trøndelag/Hedmark er det andre av to områder som har en nedgang i sine kostnader. Sammenholdt med nedgang i samtlige av de andre inntektspostene, bortsett fra erstatningene som har en liten økning, kommer imidlertid også dette området ut med et redusert vederlag for arbeid og egenkapital. Antall siidaandeler er uendret.

- *Tamreinlag*: Resultatmålene hos tamreinlagene øker. Dette kommer stort sett som en følge av en positiv endring i den samlede livdyrverdien, i tillegg til en liten økning i de produksjonsbaserte inntektene. Erstatningene og statstilskuddene reduseres, og i tillegg har tamreinlagene økt sine kostnader sammenlignet med 2011. Antall årsverk i tamreinlagene er uendret. Tabell 3.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene.

3.3 Siidaandelenes økonomi

Gjennomsnittlige nøkkeltall per siidaandel og per rein i de ulike reinbeiteområdene er presentert i tabell 3.4. Tabellen viser at det er store variasjoner mellom områdene. Eksempelvis varierer kjøttinntektene per siidaandel mellom 113.269 kroner i Troms og 475.714 kroner i Polmak/Varanger. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein varierer mellom 253 kroner per rein i Vest-Finnmark og 841 kroner per rein i Sør-Trøndelag/Hedmark. Det er også betydelige variasjoner i gjennomsnittlig statstilskudd mellom reinbeiteområdene. Reinbeiteområdene der flest siidaandeler og distrikter oppfyller kravene i reindriftsavtalens ordninger, får uttelling i form av høyere utbetaling. Dersom inntektsoverføringene relateres til reintall, er overføringene i 2012 størst i Nordland med 488 kroner per rein og lavest i Vest-Finnmark med 193 kroner. For 2012 er inntektsoverføringene per siidaandel høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark med 198.895 kroner og lavest i Vest-Finnmark med 99.432 kroner.

De totale kostnadene per siidaandel varierer også betydelig mellom områdene. Tilsvarende varierer de totale kostnader per rein. Nordland og Troms har det høyeste kostnadsnivået sett i forhold til reintallet med hhv 1345 og 1113 kroner per rein, mens Vest-Finnmark og Karasjok har de laveste kostnadene per rein med hhv 474 og 591 kroner per rein. Variasjonen i kostnadene per rein har sammenheng med driftsstrukturen og størrelsen på driftsgruppene i de ulike områder.

Tabell 3.4 viser til dels store forskjeller i lønnsomhet mellom områdene. Den store variasjonen skyldes forskjeller både når det gjelder reintall per siidaandel og inntjening per rein, hvorav sistnevnte ser ut til å ha størst betydning for resultatet. Dette innebærer at en forbedring av siidaandelene økonomi først og fremst betinger økt inntjening per rein, men også økt reintall per siidaandel.

Tabell 3.2 Totalregnskap for 2012 fordelt etter reinbeiteområder (1.000 kr)

Reinbeiteområde	Øst-Finnm.	Vest-Finnm	Troms	Nordland	Nord-Tr.lag	Sør-Tr./Hedm.
Prod.baserte innt.	34 995	29 077	9 093	8 732	12 053	13 629
Kjøtt og biprod.	39 956	26 965	5 437	5 494	5 985	11 492
Endr. i reinhjordverdi	-14 792	-2 180	464	-1 232	1 449	-485
Binæringsinntekter	966	1 555	220	273	331	314
Andre prod.bas.innt.	8 864	2 737	2 973	4 196	4 289	2 308
Statstilskudd:	18 489	20 582	5 328	7 236	4 581	5 967
Ordinære tilskudd	12 766	12 765	2 423	2 671	3 350	5 848
Andre tilskudd	3 954	6 390	1 753	1 524	136	0
Ekstraord. tilskudd	425	0	0	0	81	0
Tilskudd til binæringer	956	743	943	0	26	0
Verdiskapingsprogr.	0	264	0	585	0	24
Tiltak mot radioakt.	0	0	0	122	337	14
Konfl.demp.rovvilt	388	420	210	2 333	651	80
Erstatninger:	21 359	13 604	10 388	14 852	11 543	3 482
Tap av rein	20 879	13 200	10 292	13 836	10 672	3 021
Arealinngrep	480	403	97	1 016	872	461
Sum inntekter	74 843	63 263	24 810	30 819	28 176	23 077
Kostnader:						
Siidaandelenes kostn.	49 598	44 583	8 963	16 318	8 543	9 901
Felleskostnader	7 993	5 867	5 304	3 638	2 528	1 841
Kostn. i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	59 590	50 450	14 267	19 956	11 071	11 742
Vederlag for arbeid og kapital	17 253	12 813	10 543	10 864	17 106	11 336
Renter på lånt kapital	2 881	3 851	573	775	548	848
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	14 372	8 962	9 971	10 089	16 558	10 487
Per årsverk (kr)	50 254	23 856	137 906	146 215	327 621	219 925
Per siidaandel (kr) ¹	86 581	43 296	207 723	258 692	424 555	349 574
Sum årsverk	286	376	72	69	51	48
Antall siidaandeler	166	207	48	39	39	30

¹ Gjennomsnittstall beregnet ut fra totalt antall siidaandeler, dvs siidaandeler med rein, innenfor hvert reinbeiteområde. Dette innebærer at også siidaandeler med lav eller ingen rein inngår i beregningen.

Tabell 3.3 Totalregnskap for 2012 fordelt på soner i Finnmark (1.000 kr)

Reinbeite område	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok øst.	Kautok midt.	Kautok. vest
Produksjonsbaserte inntekter:	20 913	4 898	9 183	6 623	14 244	8 286
Kjøtt og biprodukter	20 931	10 110	8 915	8 326	10 147	8 569
Endring i reinhjordverdien	-5 677	-9 110	-6	-2 603	1 613	1 190
Binæringsinntekter	143	740	84	209	719	627
Andre	5 516	3 158	190	691	1 765	280
Statstilskudd:	5 562	3 789	9 139	6 113	10 353	4 117
Ordinære tilskudd	5 188	2 968	4 610	3 202	6 877	2 686
Andre tilskudd	90	566	3 298	2 841	2 285	1 264
Ekstraordinære tilskudd	0	0	425	0	0	0
Tilskudd til binæringer	239	167	550	30	641	72
Verdiskapningsprogram	0	0	0	0	228	36
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	45	88	255	40	322	58
Erstatninger:	6 219	7 711	7 429	3 658	5 509	4 436
Tap av rein	6 064	7 386	7 429	3 658	5 509	4 436
Arealinngrep	155	325	0	0	289	114
Sum inntekter	32 694	16 399	25 750	16 394	30 106	16 839
Kostnader:						
Siidaandelenes kostnader	18 009	17 900	13 689	15 058	17 030	12 494
Felleskostnader	5 596	1 984	412	539	1 866	3 462
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	23 605	19 884	14 101	15 597	18 896	15 956
Vederlag for arbeid og kapital	9 089	-3 485	11 650	797	11 210	883
Renter på lånt kapital	788	1 143	949	1 248	1 781	821
Vederlag for arbeid og egenkapital						
Totalt (1.000 kr)	8 301	-4 629	10 701	-451	9428	62
Per årsverk(kr)	170 320	-47 435	76 609	-4 344	50 857	714
Per siidaandel (kr)	188 652	-87 335	155 080	-7 521	101 381	1 143
Sum årsverk	49	98	140	104	185	86
Antall siidaandeler	44	53	69	60	93	54

Tabell 3.4 Gjennomsnittelige nøkkeltall per siidaandel og per rein for reinbeiteområdene i 2012 (kr)

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest- Finnm	Troms	Nordl.	Nord- Tr.lag	Sør-Tr.lag/ Hedmark
Kjøttinntekter pr siidaandel	475714	155937	130265	113269	140870	153451	383070
Kjøttinntekter pr rein	769	331	253	424	370	430	841
Statstilskudd pr siidaandel	126405	105964	99432	111009	185532	117450	198895
Statstilskudd pr rein	204	225	193	416	488	329	437
Erstatninger pr siidaandel	141347	124098	65718	216424	380822	295982	116056
Erstatninger pr rein	228	263	128	810	1001	829	255
Totale inntekter pr siidaandel	743051	345484	305618	516877	790243	722473	769245
Totale inntekter pr rein	1201	733	594	1935	2078	2023	1689
Totale kostnader pr siida	536484	278565	243720	297225	511685	283862	391391
Totale kostnader pr rein	867	591	474	1113	1345	795	859
Vederlag arbeid og egenskap pr siidaandel	188652	49768	43296	207723	258692	424555	349574
Vederlag arbeid og egenskap pr rein	305	106	84	778	680	1189	768
Reintall pr siidaandel	619	471	514	267	380	357	455
Inntekter utenfor reindriften pr siidaandel	266022	220352	258190	217792	244837	239872	260700

Mange reindriftsfamilier henter betydelige deler av sin inntekt utenfor reindriftnæringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for denne inntekten. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. per siidaandel varierer fra 217.792 kroner i Troms til 266.022 kroner i Polmak/Varanger.

Tabell 3.5 viser at vederlag for arbeid og egenkapital er på sitt laveste i 2012 sett perioden under ett. Fra 2009 er det en reduksjon på 149.636 kroner til 2012. Dette tilsvarer en reduksjon om lag 51 pst.

Den største nedgangen de senere årene har Polmak/Varanger, som har redusert sitt vederlag fra 577.306 kroner i 2010 til 188.652 kroner i 2012. På tross av dette er fortsatt Polmak/Varanger den sonen i Finnmark som har det beste økonomiske resultatet. I Øst- og Vest-Finnmark har det vært en markant nedgang gjennom hele sammenligningsperioden. Samtidig viser tabellen at Troms er det eneste området som i 2012 har høyere resultatmål enn ved starten av sammenligningsperioden.

3.4 Mulighet til økt inntjening ved økt slakteuttak

Dagens reindrift baseres i stor grad på kjøttproduksjon. Dette er den viktigste inntektskilden i næringen. For å sikre god lønnsomhet i driften, er det derfor viktig å ha en høyest mulig kjøttproduksjon. I mange distrikt har utøverne gjort tilpasninger i driften nettopp for å høyne kjøttproduksjonen til et nivå som maksimerer inntekter. I andre distrikt er situasjonen en annen, særlig er lav produksjon og lave inntekter en utfordring for distrikter i fellesbeiteområdene i Finnmark. Likeledes i enkelte distrikt i de kystnære områdene sør for Finnmark.

De siste ti års forskning på variasjon i produksjon og tap i reindriften i Norge viser at flere reinbeiteområder har et stort potensial for å øke produksjonen. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har gjennomført studier i Finnmark i perioden 2000–2012, og i resten av landet i perioden

Tabell 3.5 Vederlag for arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2009–2012 (kr)

Reinbeiteområde	2009	2010	2011	2012
Polmak/Varanger	395 150	577 306	349 057	188 652
Karasjok øst	232 921	105 784	74 137	-87 335
Karasjok vest	217 244	203 148	135 066	155 080
Øst-Finnmark	266 611	270 780	171 023	86 581
Kautokeino øst	180 262	149 988	168 299	-7 521
Kautokeino midt	189 273	173 160	114 808	101 381
Kautokeino vest	303 603	207 756	141 912	1 143
Vest-Finnmark	215 734	174 769	137 710	43 296
Troms	168 442	140 531	261 013	207 723
Nordland	363 601	400 362	331 551	258 692
Nord-Trøndelag	551 852	462 147	472 671	424 555
Sør-Tr/Hedmark	549 423	561 943	421 171	349 574
Sum samisk reindrift	280 044	247 789	212 025	124 231
Tamreinlag ¹	292 749	334 815	214 301	264 479
Totalt	282 694	267 166	226 765	141 957

¹ Vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene

2008–2012. Resultatene¹ viser at reindriften i enkelte områder kan doble produksjonen gjennom enkle tilpasninger i driften. De viktigste tilpasningene vil være et høyt slakteuttak av kalv og en lavere reintetthet (reintall). Årsaken til at dette er den beste tilpasningen, er en sterk negativ sammenheng mellom stor tetthet av dyr og lav kroppsvekt hos rein. Kroppsvekten er helt avgjørende for kalveproduksjon og overlevelse av dyr. Tilpasningen må være et tilstrekkelig høyt slakteuttak, og en stabil reintetthet som gir kroppsvekter slik at kalveproduksjonen og overlevelse maksimeres. Hovedutfordringen for distrikt med lav produksjon er å finne riktig «nivå» for slakteuttak, kroppsvekter og reintetthet slik at inntektene maksimeres.

Statens reindrifftsforvaltning igangsatte høsten 2013 et forprosjekt for å se hvilke muligheter for økt produksjon og lønnsomhet som finnes i fellesbeiteområdene i Finnmark. Prosjektet er gjennomført av NINA og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF). NINA har beregnet produksjon i flokkene, og NILF har beregnet

lønnsomhet. Utgangspunktet har vært en drift basert på kalveslakt. Resultatene² fra dette forprosjektet viser at vestre-, midtre- og østre sone i Kautokeino og vestre sone i Karasjok har et betydelig potensial til økt produksjon og lønnsomhet. De fant videre at et slakteuttak på 66–72 pst. av merkede kalver vil maksimere kjøttproduksjon og inntekt. Videre fant de at selv om tetthet av rein halveres i disse områdene, vil kjøttproduksjon og inntekter øke sammenlignet med i dag. De fant også at kroppsvekten til reinen er den største prisdriveren, selv om de største slakteriene hadde noe variasjon i sin prispolitikk.

Departementet mener at reindriften med dette har fått et godt utgangspunkt for å finne riktig «nivå» for slakteuttak, kroppsvekt og reintetthet slik at produksjon og inntekter kan økes. Det gjelder særlig i de nevnte områdene i Finnmark. Samtidig har NINA i tidligere studier funnet at også enkelte distrikt i områdene sør for Finnmark vil kunne øke produksjonen ved å øke slakteuttaket. Selv om ikke reintetthetene der er like høye som i deler av Finnmark i dag, viser

¹ NINA rapport 821, 2012, «Rovvilt og reindrift – Kunnskapsstatus i Finnmark». NINA rapport 938, 2013, «Beregning av produksjon og tap i reindriften»

² NINA rapport 999, 2014, «Effekt av høsting på produksjon og lønnsomhet i reindriften»

studiene at kalveproduksjon og overlevelse økes ved et stabilt lavere reintall. Det er derfor viktig at reindrifften følger opp dette med riktige tilpasninger i driften. Det påpekes at innretningen av

virkemidlene i reindrifftsavtalen i all hovedsak er orientert mot en slik tilpasning. Hensikten er å støtte opp om de utøverne som har reindrift som sin hovedvirksomhet.

4 Sentrale politikkområder

4.1 Innledning

Reindriften er en urfolksnæring som er unik i både nasjonal og internasjonal sammenheng. Reindriften er en av få næringer i Norge med helårs beitedrift. Reinens diett, som hovedsakelig består av viltvoksende planter, gjør at rein kjøtt er et smakfullt og eksklusivt bidrag til matmangfoldet i Norge. Totalt foregår det reindrift i nærmere 140 av landets kommuner, og på et areal som brutto utgjør om lag 40 pst. av landarealet i Norge eller ca. 140.000 km². Fra og med Finnmark til og med Sør-Trøndelag utgjør bruttoandelen rundt 80 pst. av landarealet. Ikke alt av dette arealet er tilgjengelig som reinbeite. Vann, impediment, dyrket mark og bebygde områder kommer til fradrag.

Hovedtyngden av reindriften, om lag 70 pst., finner sted i Finnmark. Reintallet i Norge er i dag ca. 250 000 dyr i vårflokk, det vil si før kalving om våren. Kjøttproduksjonen er på om lag 2000 tonn per år.

Reindriftens utfordringer er mange og sammensatte. I deler av Finnmark foreligger det fortsatt utfordringer i forholdet mellom beitetrykk og beitegrunnlag. I forvaltningen av reindriften er det viktig å være bevisst på at utfordringene er ulike mellom reinbeiteområdene, og at det også innad i det enkelte område i vesentlig grad kan variere. I de øvrige reinbeiteområdene er utfordringene særlig knyttet til tap av rein grunnet rov-vilt og andre tapsårsaker, samt en sikring av arealene for å opprettholde dagens tradisjonelle drift. I samtlige områder er det en utfordring å få til økt verdiskaping i reindriften.

Å få tilpasset et beitetrykk til beitegrunnlaget er den mest krevende utfordringen reindriften står overfor. Etter departementets vurdering ligger det nå imidlertid bedre til rette for å lykkes med reintallstilpasningen enn tidligere. Gjennom reindrifftsloven av 2007 et det etablert en rekke virkemidler for å redusere reintallet til bærekraftig nivå. Videre gir reindrifftsloven mulighet til i sterkere grad enn tidligere å knytte sammen de lovbaserte virkemidlene og virkemidlene over reindrifftsavtalen.

Myndighetene er nå inne i slutfasen av de prosesser som loven foreskriver for fastsetting og reduksjon av reintallet. I denne slutfasen er det viktig at man fra myndighetenes side holder fast ved det opplegg som er valgt, slik at man får gjennomført reintallsprosessen. Først når man har gjennomført de prosesser som loven foreskriver, har man et fullgodt grunnlag for å vurdere effekten av de lovbaserte virkemidlene.

Reindriften er i en unik situasjon hvor potensialet for etterspørsel er langt større enn potensialet for produksjon. I dette ligger det store muligheter for økt verdiskaping. For Regjeringen er det sentralt at reindriften får utnyttet det potensialet som ligger i næringen. For å få dette til, vil det være av avgjørende betydning at det legges til rette for en bærekraftig reindrift som gjennom en tilpasset bruk av naturressursene gir muligheter for god næringsdrift for den enkelte, et godt omdømme og derigjennom livskraftige reindriftssamiske samfunn.

4.2 Tilpassing av reintallet til beiteressursen

4.2.1 Gjennomgang av reintallsprosessen

Reindrifftsloven av 2007 skal gi grunnlag for en hensiktsmessig indre organisering og forvaltning av reindriften. Videre skal reindrifftsnaeringen etter loven, gjennom internt selvstyre, selv spille en aktiv rolle og ha ansvaret for at reindriften er bærekraftig. Et sentralt verktøy i denne forbindelse er bruksreglene. De første årene etter at loven ble iverksatt, var myndighetenes arbeid preget av bistand og tett oppfølging av næringens arbeid med å utarbeide bruksregler.

Ved utgangen av 2011 hadde samtlige av sommer- og helårsbeitedistriktene fått godkjent sine bruksregler. Dette gjaldt både områdestyrenes godkjenning av beitebruksreglene og Reindrifftsstyrets stadfesting og fastsetting av den enkelte siidas reintall.

Det har vært en omfattende prosess knyttet til arbeidet med å få godkjente bruksregler og få reintall på plass. Dette har bl.a. gitt seg utslag i at

det i noen distrikter har vært behov for nærmere oppfølging med sikte på å forbedre og utfylle de innsendte bruksreglene. Videre har det vært en utfordrende prosess for myndighetene med å få godkjent høyeste reintall for enkelte distrikt i Finnmark. Dette skyldes hovedsakelig manglende dokumentasjon og sannsynliggjøring av at distriktenes fastsatte reintall er økologisk bærekraftig.

På bakgrunn av de store utfordringene man har i deler av Finnmark når det gjelder forholdet mellom reintall og beiteforhold, foretok Landbruks- og matdepartementet en gjennomgang av Reindrifftsstyrets vedtak i desember 2010 om høyeste reintall for ni distrikter i Finnmark; to for Øst-Finnmark og syv for Vest-Finnmark reinbeiteområde. Departementet kom frem til at det for syv av disse distriktene ikke var sannsynliggjort at det foreslåtte reintallet var økologisk bærekraftig, og opphevet derfor Reindrifftsstyrets vedtak for høyeste reintall for disse distriktene. Det ble fra departementets side sterkt understreket overfor Statens reindrifftsforvaltning (SRF) at fastsatte kriterier og normer for økologisk bærekraft skulle benyttes i forbindelse med myndighetenes godkjenning av distriktenes reintallsvedtak. Kriteriene og normene er tidligere utarbeidet i et nært samarbeid mellom myndigheter, reindrifftsnaeringen og forskningsmiljøer. Reindrifftsstyret satte på denne bakgrunn i gang en ny og grundig prosess med sikte på å få fastsatt nye reintall for disse distriktene. Nye reintall forelå i løpet av sommeren 2011.

I løpet av 2011 kom det inn 9 klager på bruksreglene, og 24 klager på øvre reintall. Klagen på øvre reintall ble behandlet av departementet i løpet av høsten 2011 og vinteren 2012.

Reduksjon av reintall som overstiger det fastsatte skal i henhold til reindrifftsloven § 60 tredje ledd skje ved at siidaen selv utarbeider reduksjonsplan. Reindrifftsloven legger således primært opp til at naeringen selv gis anledning til å fordele reduksjonen internt i siida/distrikt. Det er en sentral del av den økte medbestemmelsesretten naeringen er gitt gjennom reindrifftsloven av 2007. Dersom siidaen ikke utarbeider reduksjonsplan eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende reintallet forholdsmessig innen en fastsatt frist, jf. reindrifftsloven § 60 tredje ledd. Reindrifftsstyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres.

I oppfølgingen av distrikt og siida som har et for høyt reintall i forhold til det som er vedtatt, har Reindrifftsstyret brukt godkjent reintall pr. 31. mars 2012 som utgangspunkt for reduksjonen. Reintallet består av det antall rein som næringsutøverne selv har meldt inn på dette tidspunktet i

melding om reindrift, og som er godkjent av reindrifftsagronomen.

Sommeren 2012 sendte Reindrifftsstyret ut forhåndsvarsel om at Reindrifftsstyret ville fatte vedtak om frist for utarbeidelse av reduksjonsplan etter reindrifftsloven. Påfølgende høst ble det fastsatt frister for utarbeidelse av reduksjonsplaner. Samtidig ble det stilt krav om at alle siidaandeler skulle underskrive reduksjonsplanen. Svært få av distriktene leverte en reduksjonsplan i henhold til vedtatt frist og krav.

Dette medførte at Reindrifftsstyret høsten 2012 sendte ut varsel om gjennomføring av forholdsmessig reduksjon av reintallet. Forhåndsvarslene skulle følges opp gjennom vedtak av Reindrifftsstyret i møte 7. februar 2013. Imidlertid valgte Reindrifftsstyret å utsette fastsettelsen av fristene for en reduksjon av reintallet i en rekke saker. Reindrifftsstyret begrunnet sin utsettelse med at de ønsket å avvente økonomiske virkemidler for de som må eller ønsker å avvike sin reindrift. Departementet reagerte på dette og viste til at Reindrifftsstyret ikke hadde kompetanse til å stoppe disse sakene med den begrunnelse at man vil avvente eventuelle økonomiske tiltak i forbindelse med reintallreduksjonen. Det ble påpekt at dette er et politisk spørsmål. Departementet understreket at Reindrifftsstyret er et offentlig forvaltningsorgan hvis plikter følger av reindrifftsloven og instruksene, og som er tildelt oppgaver for å bidra til å oppfylle reindrifftspolitikkenes overordnede mål slik disse er fastsatt av Stortinget. Reindrifftsstyret har derfor plikt til å fatte vedtak om frist for forholdsmessig reintallreduksjon. På den bakgrunn påla Landbruks- og matdepartementet Reindrifftsstyret å fatte vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon av reintallet i alle sakene som ble utsatt på møtet 7. februar 2013. Det ble forutsatt at fastsettingen skulle skje i forbindelse med Reindrifftsstyrets møte den 26.–27. februar 2013.

Under sitt møte den 26. februar vedtok Reindrifftsstyrets flertall, mot Sametingets representanter i styret, tidsfrister for reintallsreduksjon for en rekke distrikter/siidaer i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark reinbeiteområder. Reduksjonen første år utgjør om lag 2650 dyr eller ca 1,4 pst. av det totale reintallet i vårflokk i Finnmark. Hele reduksjonen forutsettes gjennomført i løpet av 1 til 3 år, avhengig av hvor mange dyr distriktet skal redusere med. Det begrensede uttaket første året hadde sammenheng med den korte tiden som var igjen av slaktesesongen 2012/2013.

Totalt er det 85 siidaandeler som har klaget på vedtak om frister for forholdsmessig reduksjon.

Reindrifftsstyret behandlet hoveddelen av disse klagenes under sitt møte i november 2013. Reindrifftsstyret har opprettholdt egne vedtak i 77 av sakene. Disse sakene ble oversendt departementet i begynnelsen av desember 2013 for endelig avgjørelse. Tilnærmet samtlige av disse klagenes var ferdigbehandlet av departementet medio februar 2014.

Det er nå den enkelte siidaandels ansvar å følge opp de vedtak som er fattet, og å gjennomføre selve reduksjonen innen gitte frister. I dette arbeidet vil det være viktig at man fra myndighetenes side holder fast ved det opplegg som er valgt slik at man får gjennomført reintallsprosessen. Først gjennom en gjennomføring av de prosesser som loven foreskriver, har man et fullgodt grunnlag for å vurdere effekten av de lovbaserte virkemidlene.

Totalt skal reintallet reduseres med om lag 30.000 rein. I all hovedsak skal reduksjonen skje i Øst- og Vest-Finnmark. For Vest-Finnmark er den samlede reduksjonen i perioden 2013–2015 på 28.100 rein (32,2 pst.) og Øst-Finnmark på 13.400 rein (20,3 pst.).

For det første reduksjonsåret var det 65 prosent av siidaandelene i Vest-Finnmark som hadde fulgt pålegget om 5 prosent av total reduksjon det første året. I Øst-Finnmark var andelen 85 pst. Når det gjelder oppfølgingen for det andre reduksjonsåret, vil man først ha en oversikt over status når melding om reindrift for driftsåret 2013/2014 er gjennomgått og godkjent av reindrifftsmyndighetene. Imidlertid viser foreløpige slaktetall for sesongen 2013/2014 at uttaket av slaktedyr samlet sett ikke er tilstrekkelig til å følge opp gitte reduksjonsvedtak. Departementet finner dette både beklagelig og bekymringsfullt.

4.2.2 Bruk av sanksjoner

En hovedtanke med reindrifftsloven av 2007 er at reindrifften i utgangspunktet ikke skal behøve å være gjenstand for myndighetenes oppmerksomhet gjennom offentligrettslige reguleringer og vedtak. De private aktører må selv forventes å kunne finne fram til fornuftige og langsiktige løsninger.

I visse situasjoner vil det imidlertid være nødvendig at myndighetene griper inn. Ressursgrunnlaget og hensynet til øvrige samfunnsinteresser vil kunne kreve tiltak fra myndighetenes side fordi det ut fra omstendighetene må anses som et offentlig anliggende. Oppfølging av reintallsvedtakene kommer inn under denne kategorien.

Reindrifftsloven har et bredt spekter av tiltak som er mulig å bruke dersom dette viser seg nød-

vendig av hensyn til behovet for en velordnet og velfungerende reindrift, samt øvrige samfunnsinteresser. Dersom reindrifften drives i strid med reindrifftslovens bestemmelser, og når offentlige interesser tilsier det, skal den aktuelle reineieren først få pålegg om å bringe det ulovlige forholdet til opphør. Slikt pålegg kan gis både av Fylkesmannen og av Reindrifftsstyret. Dersom pålegget ikke innføres innen den fastsatte fristen, kan Fylkesmannen eller Reindrifftsstyret ta i bruk reindrifftslovens sanksjonsbestemmelser.

Reindrifftsstyret har i sine vedtak om frister for gjennomføring av forholdsmessig reduksjon fastsatt krav til reduksjon for det enkelte reduksjonsåret. Med dette som utgangspunkt foreligger det grunnlag for å sanksjonere mot de siidaer og siidaandeler som ikke følger opp gitte reduksjonsvedtak i etterkant av det enkelte reduksjonsår.

Landbruks- og matdepartementet har vært tydelig i sin kommunikasjon overfor Statens reindrifftsforvaltning (SRF) og fylkesmennene om at det skal gjennomføres sanksjoner overfor de reineierne som ikke følger opp gitte reduksjonsvedtak.

4.2.3 Nærmere om fastsetting av bruksregler for fellesbeitedistriktene i Vest-Finnmark

Utover en utarbeidelse og fastsetting av bruksregler for sommer- og helårsdistriktene, er det arbeidet aktivt i SRF for å få utarbeidet bruksregler for østre, midtre og vestre sone, det vil si «fellesbeitedistriktene» i Vest-Finnmark reinbeiteområde.

Departementet understreker viktigheten av at det etableres bruksordninger om beitebruken og fordelingen av «fellesbeitene» i Indre Finnmark. Reinbeiterettsutvalgets utredning om beiterettigheter til vinterbeiteområdene i Vest-Finnmark, som ble avsluttet i 2002, har blant annet medført en rettighetsdebatt og posisjonering mellom parter på vår-, høst- og vinterbeiteområdene. Dette har utviklet seg over flere år, og graden av konflikt har økt med en økning av reintallet. Å etablere bruksregler som i tilstrekkelig grad avklarer og koordinerer beitebruk mellom grupper, vil være en stor utfordring som det er helt nødvendig å finne en løsning på.

Når det gjelder arbeidet med å utarbeide bruksregler for fellesbeitedistriktene, har områdestyret i Vest-Finnmark godkjent bruksreglene for Vestre sone (distrikt 30A), men med grunnlag i en klage har jordskifteretten opphevet en grense slik at det må igangsettes et videre arbeid for å få godkjent

bruksreglene på nytt. For de øvrige vil Fylkesmannen i Finnmark gå inn og bidra slik at man får på plass bruksregler også for disse sonene.

4.3 Endring av den offentlige forvaltningen av reindriften

Stortinget vedtok 27. mai 2013 endringer av reindrifftsloven som innebærer en avvikling av områdestyrene med overføring av deres oppgaver til Fylkesmannen. Samtidig ga Stortinget samlet sin støtte til daværende Regjerings beslutning om en administrativ overføring av områdekantorene til Fylkesmannen. Fylkesmannen ble dermed fra 1. januar 2014 den statlige, regionale fagmyndigheten i den offentlige forvaltningen av reindriften. Fra samme dato ble SRF nasjonal reindrifftsmyndighet.

Regjeringen besluttet den 20. januar 2014 å endre organiseringen av den offentlige forvaltningen av reindriften ved å slå sammen Statens Reindrifftsforvaltning (SRF) og Statens Landbruksforvaltning (SLF). Hensikten er både å styrke SRF som et forvaltningsorgan med direktoratfunksjoner, og å forenkle landbruksbyråkratiet i tråd med Sundvolden-erklæringen. Det legges til grunn at reindrifftsoppgavene i den nye organisasjonen fortsatt forvaltes fra kontorsted/enhet i Alta, og at denne enheten styrkes når det gjelder ressurser og kompetanse. Reindrifftsstyret videreføres som i dag. Det er videre besluttet at ingen ansatte må bytte arbeidssted, eller at ansatte må slutte i sine stillinger på grunn av omorganiseringen.

En sammenslåing mellom SLF og SRF, hvor det samtidig overføres enkelte fagoppgaver til (nåværende) SRF fra SLF, vil bidra til et bredere faglig miljø og styrket kompetanse i SRF. Samtidig vil man oppnå effektiviseringsgevinster gjennom sammenslåing av fellestjenester knyttet til IKT-, personal- og økonomiforvaltning. I tillegg vil det ligge et effektiviseringspotensial i forventninger om at økt kompetanse vil avlaste departementet både når det gjelder antall klagesaker, og ikke minst når det gjelder behov for juridiske avklaringer, samt kvalitets-sikring i den løpende saksbehandlingen.

Sammenslåingen skal være operativ fra 1. juli 2014.

4.4 Markedsforhold

4.4.1 Innledning

Et velfungerende reinkjøttmarked er avgjørende for å nå reindriftpolitiske mål. Dette gjelder jenn-

nom hele verdikjeden fra vidde til bord. Et velfungerende marked vil også være viktig for reineierne oppfølging av bruksreglenes krav til reduksjon av reintallet.

Etter ønske fra næringen ble avtalepartene i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 enige om å oppheve målprisen på reinkjøtt. Etter den tid har man hatt fri prisdannelse på reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet har gitt. Siden 2003 er det heller ikke gitt anledning til import av reinkjøtt til redusert toll.

Markedstiltak er i utgangspunktet et ansvar for næringen og aktørene i verdikjeden. Gjennom de erfaringer som er høstet har det imidlertid vist seg at det i nåværende situasjon kan være behov for et mer direkte engasjement fra statens side. Hovedgrunnen til dette er at oppfølgingen av reinntallstilpasningen i Finnmark krever en mer aktiv offentlig innsats.

4.4.2 Slakting og omsetning av reinkjøtt

Vårflokken har de siste årene bestått av om lag 250.000 rein. Sammensetningen av denne flokken er om lag 74 pst. simler, 20 pst. fjorårskalv og 6 pst. okser. Det gjennomsnittlige slakteuttaket på landsbasis er 33 pst. av vårflokken. Gjennomsnittlig slakteuttak de siste fem årene er på ca 85.000 rein. Med en gjennomsnittsvikt på 22,5 kilo, gir dette et slaktekvantum på 1900 tonn. Av dette kvantumet slakter reieneierne årlig 300 tonn for privat forbruk og omsetning i nærmarkedet.

Hvert år går nesten 1600 tonn av slaktet gjennom vel 20 registrerte slakterier i Norge. I et normalår sendes det rundt 1100 tonn reinkjøtt ut i markedet i form av produkter med ulik bearbejdingsgrad.

Gjennom de siste årene har kvalitet og historien bak produktene blitt mer viktig for forbrukerne. Det er positivt at utviklingen har gått i retning av en mer kvalitetsbevisst forbruker og en mer matglad nasjon. Innenfor mangfoldet av mat og matopplevelser har reinkjøttet en naturlig plass.

Reinkjøttet er smaken av vidda; dyrene beiter i villmark, følger årstidsvariasjonene og preges av omgivelsene. Naturen, og dyrenes beiter, er grunnlaget og bakteppet for de gode assosiasjonene vi har som naturelskende konsumenter og innkjøpere. I tillegg er reinsdyrkjøttet sunt. Reindriffts kvinner og menn er uløselig forbundet med assosiasjonene knyttet til måltidet basert på norsk reinsdyrkjøtt. Den samiske kulturen er levende og gir opplevelsen ytterligere verdi fordi samene følger flokken gjennom sine 8 årstider fra

krevenne beitesesong vinterstid, flytting og kalvingen på våren, frodige sommerbeiter til høst, brunst og slaktetid.

Reindriften har et unikt utgangspunkt og mange fortrinn. Etterspørselen etter reinsdyrkjøtt er god og fortsatt økende. Dette har også en positiv innvirkning på produsentprisen. Forbrukerne ønsker reinkjøtt, og det er interessant å merke seg at det er blant de unge at forbruket av reinkjøtt øker mest.

Reindrift har potensial til å øke verdiskapingen knyttet til videreforedling av reinsdyrkjøtt til et nivå som er langt høyere enn i dag. Det handler om å gripe mulighetene og skape sin egen suksesshistorie. Her vises det til muligheter knyttet til videreforedling av reinkjøtt og biprodukter fra rein, reiseliv og formidling av reindriftssamisk kultur og levested. Reindriften er også en unik arena for læring og omsorg der flere generasjoner reineiere kan utøve en næring og kultur i fellesskap. Det handler om utvikling av levedyktige virksomheter, bygd på egen solid kunnskap og erfaring, og som leverer kvalitetsprodukter som markedet etterspør.

En sentral nøkkel for å lykkes i dette arbeidet er samarbeid. Verdikjeden fra vidde til bord bør sette seg som mål å samarbeide der de kan – og konkurrere der de må. Gjennom økt samarbeid i verdikjeden vil man kunne få et mer effektivt arbeid i forhold til å styrke bl.a. markedskanaler, produktutvikling og salg. Dette vil også kunne påvirke prisnivået for reinkjøtt positivt.

4.5 Sikring av reindriften arealer

Reindriften er en arealavhengig næring. Fremover vil utfordringen med å sikre nødvendige arealer for å opprettholde en bærekraftig reindrift øke. Tilgang til arealer er en avgjørende forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med sin tradisjonelle driftsform. Driftsformen danner basen for en økologisk bærekraftig beiteutnyttelse. Departementet vil derfor fortsatt prioritere innsatsen på dette området.

Reindriften er særlig sårbar for negative påvirkninger som reduserer størrelsen eller kvaliteten på beitelandet, eller som på andre måter forstyrrer reinens utnyttelse av arealene. Næringen påvirker også sitt eget beitegrunnlag, hovedsakelig på grunn av beitebelastningen, motorisert ferdsel på barmark og ulike gjerdesystemer.

Annen menneskelig aktivitet kommer imidlertid i tillegg til næringens egen påvirkning og den

naturlige forstyrrelsen fra rovvilt og insekter som reinen alltid har måttet leve med. De energimesige marginene er til tider så små at nevnte tilleggsforstyrrelser kan få alvorlige konsekvenser for dyrenes kondisjon. Reinens svekkes gjennom økt energiforbruk og/eller redusert forinntak. Dette som følge av tap av beiteland, økt aktivitet, redusert beitetid eller større beitekonkurranse i gjenværende, uforstyrrede områder og eller/ikke optimal beitebruk.

Plan- og bygningsloven er den sentrale loven når det gjelder arealforvaltning innenfor reinbeiteområdene. Det er viktig at loven blir brukt for å sikre en tilfresstillende arealforvaltning innenfor hele distriktets areal. Dette for å skape den nødvendige forutsigbarheten for distriktet, samt muliggjøre en samlet vurdering av ulike tiltak innenfor distriktets grenser. Helhetlige planer vil også være mindre arbeidsbelastende for distriktet ved at de slipper å forholde seg til delplaner.

Fra 1. januar 2014 fikk de fem nordligste fylkesmannsembetene ansvaret for den regionale reindrifftsforvaltningen. I en arealforvaltnings-sammenheng vil denne overføringen etter departementets vurdering styrke reindriften stilling og bidra til en bedre sikring av reindriften arealer. I styringsdialogen med de berørte fylkesmennene er det tydelig kommunisert forventninger om at fylkesmennene bidrar til å dokumentere reindriften arealbruk og rettigheter, samt arbeider for økt forståelse for reindriften bruk av arealer. Videre at fylkesmennene legger til rette for samordning på tvers av kommune- og fylkesgrensene for å sikre reindriften sammenhengende bruksarealer. Fylkesmennene skal også legge til rette for at reindriften kommer tidlig inn i planprosessene, og at plan- og bygningslovens særlige krav knyttet til deltagelse og medvirkning fra reindriften blir ivaretatt. Dette vil også bidra til smidigere og mer forutsigbare planprosesser.

I plan- og bygningsloven § 2-1 er det innarbeidet krav om at statlige, regionale og kommunale organer legger stedfestet informasjon som organet forvalter til rette for bruk i plan- og byggesaksbehandlingen. Det er utarbeidet arealbrukskart for samtlige av reinbeiteområdene. Disse kartene er under revisjon. Gjennom forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015 ble avtalepartene enige om å starte en prosess for å videreutvikle dagens arealbrukskart. Formålet er å synliggjøre og gi en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser.

4.6 Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder med mer

Reindriftssamenes flyttinger mellom årstidsbeitene har pågått i århundrer og lenge uten hinder av nasjonalstatsgrensene. Etter at Finland kom under russisk herredømme på begynnelsen av 1800-tallet, ble grensen mot Norge stengt i 1852.

Strekningen langs den norsk/finske grensen danner få naturlige hindringer for rein. Uten effektive sperringer, vil rein fra de to landene krysse grensen med de ulemper dette vil medføre.

Den første konvensjonen som regulerer dette forholdet er fra 1922. Gjeldende konvensjon ble undertegnet i Helsingfors 3. juni 1881.

Gjeldende konvensjon avviker i substans ikke vesentlig fra 1952- konvensjonen. Gjerdetraseene ble noe endret, og enkelte steder ble det åpnet for en noe større gjerdeavstand fra riksgrensen. I tillegg ble fremgangsmåten ved tilbakeføring av rein som har krysset grensen forenklet. Det er oppført gjerder sammenhengende langs riksgrensen, unntatt strekningen Angeli til Riksrøys 343, en distanse på vel 200 kilometer.

Konvensjonen av 1881 er gjort til norsk lov, jf. lov av 11. mars 1983.

Under konvensjonens funksjonstid har det vært problemer med rein som har trukket over grensen. Dette har medført skader på jordbruksarealer og sammenblandinger med andre reinflokker. De siste årene har det vært flere tilfeller hvor norsk rein har krysset grensen og gjort skade på jordbruksarealer i Tanadalen. Dette har medført betydelige erstatningsutbetalinger over LMD sitt budsjett.

Årsakene til at reinen trekker over grensen er flere. Her kan det vises til manglende gjerde mellom Angeli til Riksrøys 343, et for høyt reintall i enkelte distrikter, endrede driftsforhold samt klimatiske forhold som innebærer et endret trekk på reinen.

Mange av de problemene som man har knyttet til rein som trekker over grensen, viser at dagens grensegjerdekonvensjon ikke fungerer tilfredsstillende.

I medhold av konvensjonen er det oppnevnt en norsk/finsk reingjerdekommisjon på fire medlemmer som har ansvaret for å overvåke bygging og vedlikehold av gjerdestrekningene. Denne kommisjonen fremmet høsten 2007 forslag om at det gjennomføres en revisjon av konvensjonen. Konkret har kommisjonen fremmet forslag om at det oppføres et konvensjonsgjerde på norsk side også

i det område hvor det i dag ikke er et gjerde. Videre at det utarbeides nye og mer funksjonelle og smidige erstatningsordninger i de tilfeller rein krysser grensen og gjør skade, samt at det gjennomføres en gjennomgang av samtlige gjerdestrekninger.

Etter kontakt med finske myndigheter startet man vinteren 2012 forhandlinger om en revisjon av gjeldende konvensjon. Den norske forhandlingsdelegasjonen ledes av Landbruks- og matdepartementet. I tillegg er Utenriksdepartementet, reindriftsnæringen, politimyndigheten, Statens reindriftsforvaltning og Fylkesmannen i Finnmark representert i den norske forhandlingsdelegasjonen.

Forhandlingene har tatt lengre tid enn først antatt. Dette skyldes flere forhold, men uenigheter knyttet til viktige forhandlingsområder slik som behov for nye gjerder og fremtidig vedlikeholdsansvar har stått mest sentralt.

Det tas sikte på at forhandlingene er avsluttet i løpet av sommeren 2014.

4.7 Grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige

Konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjaldt i utgangspunktet fram til 30. april 2002. For å utrede spørsmålet om ny konvensjon, ble det i 1997 nedsatt en norsk-svensk reinbeitekommisjon som avga sin innstilling i mai 2001.

På bakgrunn av Kommisjonens innstilling og høringsuttalelser til denne, fremsto det som klart at det ville gjenstå et betydelig arbeid før Norge og Sverige kunne bli enige om en ny konvensjon. Konvensjonen av 9. februar 1972 ble derfor, ved avtale mellom de to land, forlenget med tre år fram til 30. april 2005.

Under forhandlingene klarte ikke partene å komme til enighet, og kom heller ikke til enighet om ytterligere forlengelse av 1972-konvensjonen. Da denne opphørte å gjelde 1. mai 2005, inntok man på svensk side det standpunkt at Lappekodisillen alene skulle regulere den grenseoverskridende reindriften, og at noen ytterligere særskilt lovgivning ikke var nødvendig. Stortinget vedtok 17. juni 2005, jf. Ot.prp. nr. 75 (2004–2005), endringer i lov 9. juni 1972 om reinbeite mellom Norge og Sverige. Denne innebar at forvaltnings-systemet i henhold til 1972-konvensjonen ble videreført på norsk side i påvente av en ny konvensjon. Svenske samebyer ble dermed i hovedsak gitt tilgang til de samme områder og på samme

vilkår som under 1972-konvensjonens gyldighets-tid. Dette innebærer at rettstilstanden for den grenseoverskridende reindriften etter 1. mai 2005 har vært forskjellig i de to land.

Forhandlingene med Sverige om en ny reinbeitekonvensjon ble tatt opp igjen i desember 2005 og sluttført i februar 2009. Delegasjonene kom da til enighet om utkast til konvensjon med tilhørende vedtekter for de felles forvaltningsorganer som foreslås opprettet, og områdeprotokoll med den geografiske områdefordelingen, herunder nærmere bestemmelser om gjerd-er.

En framforhandlet ny reinbeitekonvensjon ble parafert av de to lands forhandlingsledere 24. februar 2009. Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og landsbygdsminister Eskil Erlandsson undertegnet konvensjonen 7. oktober 2009. Gjennom undertegningen har de to land forpliktet seg til en videre oppfølging mot ratifikasjon og ikrafttredelse. Konvensjonen har deretter vært på høring i begge land, og høringen ble avsluttet rundt årsskiftet 2010/2011. Det har også vært konsultasjoner om saken både med Sametinget og NRL i april 2009.

Det var nye konsultasjoner med Sametinget 6. april 2011. Deretter mottok landbruks- og matministeren og den svenske landsbygdsministeren felles henvendelse ved brev av 6. mai 2011 fra sametingspresidentene i de to land der de ba om et møte mellom de to ministrene, de to sametingspresidentene og lederne i NRL og SSR.

Det ble 21. september 2012 avholdt møte i Stockholm mellom landsbygdsminister Eskil Erlandsson, landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum, sametingene i de to land, og Norske Reindriftsamers Landsforbund og Svenske Samers Riksforbund.

Det ble her bestemt at sametingene i Norge og Sverige og reindriftens organisasjoner i begge land skulle arbeide videre for å komme til enighet om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon, slik at den kunne bli ratifisert og iverksatt. Det norske Sametinget skulle ha ansvaret for å lede prosessen. Det ble satt en frist på ett år for dette arbeidet.

Den samiske arbeidsgruppen som i henhold til ovennevnte oppdrag har fulgt dette opp, presenterte sine forslag for landbruks- og matminister Sylvi Listhaug og landsbygdsminister Eskil Erlandsson 21. mars 2014. De to land vil nå i fellesskap vurdere disse forslagene og den videre oppfølgingen. Det er Regjeringens syn at det er et påtrengende behov for å få på plass en ny konvensjon, og fra norsk side vil dette arbeidet ha svært høy prioritet framover.

I og med at ny Norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er operativ, er situasjonen fortsatt slik at mangel på avtale forhindrer norske reinbeitedistrikt i å bruke vinterbeiter i Sverige. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene, innebærer Reindriftsavtalen 2014/2015 forslag om å omdisponere 1,9 mill. kroner til føring og andre tiltak fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51 i 2014.

4.8 Radioaktivitetstiltak i reindriften

Kompensasjonsordningene som Staten iverksatte overfor reindriften for å redusere de negative virkningene av reaktorulykken i Tsjernobyl, har nå virket i vel 20 år. Hovedmålsettingen med ordningen har vært å sørge for at reindriften ikke blir økonomisk skadelidende på grunn av Tsjernobylulykken. Reindriften er særlig sårbar ved radioaktivt nedfall på grunn av reinens høye inntak av lav. Videre skjer næringsinntaket hovedsakelig på frie beiter, noe som gjør det vanskelig å kontrollere fôrinntaket.

I etterkant av Tsjernobylulykken i 1986 førte nedbørsmønsteret over Norge til at reinbeiteområdene sør for Saltfjellet fikk et betydelig nedfall av radioaktivt cesium (^{134}Cs og ^{137}Cs), med gjennomsnittskonsentrasjoner i rein på 50 000 becquerel per kilo i de hardest rammede områdene høsten 1986. Store mengder reinkjøtt i de sørlige reinbeiteområdene kunne ikke brukes til menneske-mat. Det første året etter Tsjernobylulykken i 1986 fikk reindriftsnæringen erstatning for kassert reinkjøtt på totalt 25,9 mill. kroner. I løpet av driftsåret 1986/87 ble det utviklet en metode for måling av radioaktivt cesium i levende reinsdyr. Allerede det andre året etter ulykken ble det iverksatt føring og tidlig slaktning som tiltak for å unngå å måtte kassere store mengder kjøtt. På tross av dette utgjorde erstatning for kassert reinkjøtt fortsatt en stor andel av radioaktivitetskostnadene frem til 1990. Det har skjedd en naturlig reduksjon i graden av forurensing av beitene, men fortsatt er det nødvendig med ulike tiltak for å redusere cesiumnivået i reinen slik at man unngår å måtte kassere kjøtt. Det har vært en tilsvarende nedgang i statens utbetalinger til radioaktivitetsordningene siden Tsjernobylulykken, som de siste årene har utgjort ca 3,0 mill. kroner årlig.

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2007/2008 tok departementet initiativ til en gjennomgang av forhold omkring radioaktivitetsordningene i reindriften. I løpet av forhandlingene ble avtalepartene enige om å opp-

nevne en arbeidsgruppe for en gjennomgang av forholdene omkring radioaktivitetstiltakene i reindriften. Arbeidsgruppen rapport ble behandlet av avtalepartene i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2007/2008. I den forbindelse ble partene bl.a. enige om at konklusjonene fra arbeidsgruppen skulle legges til grunn for utarbeidelse av nytt regelverk. Videre ble man enige om at midler til radioaktivitetstiltak bevilges fra og med 2008 over kapittel 1147 *Reindrifftsforvaltningen*. I tillegg ble man enige om at når det gjelder utformning av nytt regelverk for radioaktivitetstiltak, fastsettes dette etter de samme prosedyrer som forskriftene etter reindrifftsavtalen.

Gjeldende forskrift er basert på nivået for den radioaktive forurensningen som gjaldt på 1990-tallet. Per i dag er situasjonen den at radioaktivitetsnivået i rein ikke viser de samme systematiske

sesongvariasjoner som da ordningene ble iverksatt i og med at forurensningssituasjonen er endret. Erfaringer viser at de tiltak som forskriften skal støtte opp om, i noen tilfeller motvirker det som er formålet med forskriften. Forskriften er dessuten utfordrende å forvalte. Med dette som utgangspunkt ble avtalepartene enige om en gjennomgang av radioaktivitetstiltakene.

Det skal oppnevnes en arbeidsgruppe som skal kartlegge omfanget og bruk av radioaktivitetstiltak. Kartleggingen skal også gi en oversikt over omfang og bruk i Sverige og Finland. Videre skal gruppen foreta en gjennomgang og en vurdering av om dagens radioaktivitetstiltak fortsatt fungerer etter sin hensikt. I tillegg skal arbeidsgruppen vurdere den framtidige utformingen og finansieringen av nødvendige tiltak. Frist for å ferdigstille dette arbeidet er satt til 1. oktober 2015.

5 Bruk av mindreforbruket fra 2013 kapittel 1151 post 75

Under forutsetning om at Stortinget godkjenner en omdisponering av 7,0 mill. kroner av mindreforbruket fra 2013 på kapittel 1151 post 75 til kapittel 1151 post 51, ble partene i forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2014/2015 enige om å benytte mindreforbruket til følgende tiltak:

- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein.
- Kompetansegivende kurs knyttet til privat slakting og omsetning av reinkjøtt i nærmarkedet.
- Pilotprosjekt – Utvikling av reindriftens arealbrukskart.

5.1 Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein

Oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein. I dette arbeidet er det av sentral betydning at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål. Departementet understreker viktigheten av at man har oppmerksomheten rettet mot alle ledd i verdikjeden, fra vidde til bord, når tiltak vurderes for økt slakting og omsetning av reinkjøtt. Med bakgrunn i behovet for å øke slakteuttaket av rein, er det i flere distrikt behov for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyrr.

Ved forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om å legge til rette for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyrr. Det ble avtalt at de lokale områdekantorene i samarbeid med NRLs lokallag skulle gjennomføre en prosess for en kartlegging av investeringsbehov knyttet til infrastruktur i det enkelte området. Videre skulle det gjennomføres en prioritering i forhold til det behovet som forelår. Kartleggingen skulle resultere i en rapport som skulle sendes SRF. Med bakgrunn i oversendte rapporter, foretok RUF-styret en prioritering av hvilke områder og distrikt som skulle prioriteres. Denne prioriteringen skulle sammen med strategisk plan fra våren 2012 ligge som grunnlag ved behandling av søknadene fra distriktene.

Det ble behandlet 31 søknader. Av disse ble 15 søknader innvilget. Av den totale bevilgningen ble vel 6,8 mill. kroner benyttet. Om lag 90 pst. av brukt bevilgning ble benyttet til infrastrukturtiltak i Finnmark.

Fortsatt er det behov for en oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slakterein i mange distrikt. Med bakgrunn i det arbeidet som ble gjort i 2013 og dagens utfordringer i næringen, la avtalepartene til grunn at RUF-styret i løpet av våren får behandlet søknader om infrastrukturtiltak i den hensikt at anleggene legger til rette for økt slakting og omsetning i sesongen 2014/2015.

Det avsettes 5,0 mill. kroner utover RUF's ordinære ramme til infrastrukturtiltak i reindriften.

5.2 Kompetansegivende kurs knyttet til privat slakting og omsetning av reinkjøtt i nærmarkedet

I reindriften har det vært mulig å selge reinkjøtt direkte til forbruker fra primærproduksjonssted eller slakteplass i et reinbeitedistrikt uten at dette er blitt kontrollert av veterinærmyndigheter. Virksomheten har vært begrenset til et maksimum på 10 reinsdyr per siidaandel per år. Det har vært mulig kun å selge kjøttet lokalt, og ikke i andre deler av Norge eller til andre EØS land.

Ved innføring av hygienepakken ble det ikke lenger gitt mulighet for å slakte rein for privat salg.

Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har arbeidet for å legge til rette for et unntak fra EUs hygiene- og kontrollregelverk for slakting av små mengder rein uten kjøttkontroll for omsetning direkte til forbruker. Et slikt unntak er nå akseptert på EØS-nivå. Det vil derfor i løpet av første halvår 2014 bli gjennomført en offentlig høring med forslag om å gjenåpne muligheten for slakting av rein for privat salg. I utarbeidelsen av forskriften vil man se hen til etablerte ordninger i Finland og Sverige. LMD tar sikte på at en forskrift som regulerer privat slak-

ting og omsetning vil være fastsatt innen slaktesesongen 2014/2015.

I henhold til *Forskrift om bruk av krumkniv* er det gitt mulighet for bruk av denne type kniv til bedøvelse av rein utenfor slakteri. Ett av flere vilkår er at bedøvelse av tamrein med krumkniv ved hjernestikk og avliving ved avblødning skal utføres av en kyndig person. Vedkommende skal ha kunnskap om forskriften, og skal på tilfredsstillende måte ha gjennomgått teoretisk og praktisk opplæring i bruk av krumkniv og avblødning.

På bakgrunn av de nevnte forhold ser avtalepartene det som hensiktsmessig at det gjennomføres kurs i privat slakting og omsetning av rein-kjøtt i nærmarkedet, herunder kurs i gjeldende regelverk og i bruk av krumkniv.

NRL er gitt ansvaret for planlegging og gjennomføring av kursene for reindriftsutøverne. I forkant av gjennomføring av kursene oversender NRL en kursplan med budsjett til SRF for godkjenning. Det påpekes at gitte vilkår knyttet til opplæring i *Forskrift om bruk av krumkniv* skal følges ved gjennomføringen av kurs i bruk av krumkniv. Det skal legges opp til at kursene er gjennomført før slaktesesongen 2014/2015.

Det settes av inntil 500.000 kroner i 2014 til gjennomføring av kompetansegivende kurs i privat slakting og omsetning, herunder bruk av krumkniv.

5.3 Pilotprosjekt – Utvikling av reindriftens arealbrukskart

Avtalepartene er enige om å gjennomføre et pilotprosjekt i den hensikt å etablere kart som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser.

SRF gis ansvaret for gjennomføringen av pilotprosjektet. Om SRF finner det hensiktsmessig, skal SRF benytte Norsk institutt for skog og landskap som strategisk samarbeidspartner i gjennomføringen av pilotprosjektet. NRL skal involveres i arbeidet.

Avtalepartene ser det som hensiktsmessig at man tar utgangspunkt i reindriftens arealbrukskart. Videre at SRF får ansvaret for den løpende oppdatering av kartene, og har eierskapet til kartdatabasen.

Pilotprosjektet gjennomføres i to faser. I første fase gjennomføres en kartlegging av svenske samebyers arealbrukskart. Kartleggingen omfatter hvordan arealbrukskartene er utarbeidet, finansiert, eierforhold til kartleggingsdataene, hvordan oppdateringen gjennomføres, samt hvilken erfaring Sverige har hatt med egne inngrepskart.

Videre inngår i første fase en vurdering av muligheten for å utvikle dagens arealbrukskart til også å gi en oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts areal. Fortrinnsvis gjennom SRFs medlemskap gjennom Norge digitalt. Dersom sentral stedsfestet informasjon ikke er tilgjengelig gjennom Norge digitalt, skal det vurderes å kjøpe inn nødvendig informasjon.

Første fase skal resultere i en rapport som oversendes avtalepartene til forskriftsmøtet i mai/juni 2014. Avtalepartene avgjør under forskriftsmøtet om SRF skal gå videre med fase to som er å utarbeide inngrepskart for to reinbeitedistrikt. Utarbeidelsen skal være ferdig i løpet av 2014.

Det settes av 1,5 mill kroner til gjennomføring av pilotprosjektet.

6 Nærmere om Reindrifftsavtalen 2014/2015

6.1 Økonomisk ramme og periode

Det foreslås at bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2014/2015 settes til 111,5 mill kroner. Avtalen vil tre i kraft 1. juli 2014 og gjelde til 30. juni 2015. Reindrifftsavtalens økonomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2015. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2014–2015) for Landbruks- og matdepartementet. Foreliggende proposisjon om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen.

6.2 Priser

Fram til og med Reindrifftsavtalen 2001/2002 definerte man en målpris for reinkjøtt. Målprisen var ikke en maksimalpris, men en pris som avtalepartene mente var mulig å oppnå i markedet under de aktuelle markedsforhold. Importvernet for reinkjøtt var koblet til reindrifftsavtalens målprissystem ved at målprisen var styrende for utløsning av administrativ tollnedsettelse, og størrelsen på tollsatsene ved slik nedsettelse. Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 ble imidlertid avtalepartene enige om å oppheve målprisen for reinkjøtt fra og med dette avtaleåret. Dette innebærer fri prisdannelse for reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet gir. Denne ordningen videreføres for Reindrifftsavtalen 2014/2015. Det vises til nærmere omtale av importordninger under punkt 6.7.

6.3 Utviklings- og investeringstiltak

6.3.1 Økonomisk ramme

For 2015 foreslås en økning av bevilgningen til RUF fra 33,1 mill. kroner til 33,7 mill. kroner. Ut fra fondets økonomiske situasjon, foreslås tildelingsrammen for 2015 satt lik bevilgningsrammen. Avtalepartene legger til grunn at RUF-styret skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i tildelingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke-øremerkede midler

som kan understøtte målsettingene for reindriffts-politikken. Så fremt annet ikke er bestemt av avtalepartene, skal frigjøring av tidligere gitte bevilgninger over fondet inngå som en styrking av fondets egenkapital.

6.3.2 Kvinnerettede tiltak

Avtalepartene er enige i at det ikke øremerkes særskilte midler til kvinnerettede tiltak. Avtalepartene understreker at dette ikke er en avvikling av de kvinnerettede tiltakene, og utelukker dermed ikke reindrifftskvinnene fra å søke RUF om prosjektmidler, eller at NRL som organisasjon søker om midler til utviklingsprosjekter.

NRL har utarbeidet en strategi for likestilling i reindriften med konkrete oppfølgingspunkter. Framover vil det være av sentral betydning at NRL arbeider aktivt og målrettet med strategien, samt at NRL foretar en prioritering av de ulike tiltakene. Særlig trekkes frem viktigheten av at NRL legger til rette for økt kvinneandel i egen organisasjon. Dette gjelder både i NRLs styre og i lokallagene.

Retningslinjene for kvinnemidler over RUF utgår ved utgangen av 2014. Avtalepartene er enige om at NRL involveres i arbeidet med utarbeidelse av nye retningslinjer for kvinnerettede tiltak over RUF. Videre skal NRL gis mulighet til å delta aktivt i lanseringen av de nye retningslinjene.

6.3.3 Forskning og utvikling

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2014. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer hvordan årets avsetning skal brukes.

6.3.4 Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN

For å kunne prioritere tiltak som direkte stimulerer til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, er avtalepartene enige om å avvikle bevilgningen til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN).

6.3.5 Konfliktforebyggende tiltak

Hovedformålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konfliktene mellom reindriften og det øvrige landbruket. I «Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part», er administrasjonen og avgjørelsesmyndigheten fra og med 2014 lagt til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og med Landbruks- og matdepartementet som klageinstans. Avtalepartene påpeker viktigheten av at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foretar en grundig kvalitetssikring og prioritering av innkomne søknader sett ut i fra formålet med ordningen. Avtalepartene legger til grunn at man i forbindelse med det kommende jordbruksoppgjøret overfører Fylkesmannen minimum tilsvarende bevilgning på 1,45 mill. kroner til samme formål fra jordbruksavtalen.

6.3.6 Reinprogrammet

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013, ble avtalepartene enige om å utvikle VSP-rein og å etablere et nytt program tilsvarende Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Det nye programmet ble gitt navnet Reinprogrammet. Reinprogrammet skal særlig sikre ivaretagelsen av VSP-rein sine kunders utfordringer. Samtidig inngår reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter i programmet.

Etter utviklingen av VSP-Rein og innføringen av Reinprogrammet har det vært en nedgang i antall søknader. Imidlertid ser man nå at de endringer som avtalepartene gjennomførte har begynt å gi effekt. Reinkjøttbransjen begynner å se de muligheter som Reinprogrammet gir, men det er fortsatt viktig med aktiv innsats og tilrettelegging ovenfor programmets kunder. Avtalepartene påpeker viktigheten av at administrasjonen av programmet har stor oppmerksomhet på å få frem de muligheter som finnes i programmet, og Innovasjon Norge for øvrig.

Reinprogrammet vil kunne legge til rette for at næringen kan komme i kontakt med Innovasjon Norge på næringens premisser i forhold til arena og sesonger. Organiseringen internt i Innovasjon Norge med kundeansvar og saksbehandling på berørte distriktskontorer underbygger modellen, og vil etter avtalepartenes vurderinger sikre god kontakthet mot reindriften de kommende år. Reinprogrammets modell for kundeansvar er nå likt med Innovasjon Norge sin praksis for øvrige

tjenester. Isolert sett kan dette medføre noe høyere ressursinnsats på grunn av at antall saker totalt ikke er så stort. Imidlertid er tilbakemeldingene fra Innovasjon Norge at både prosjektilgangen og kvaliteten på søknadene har økt, og at dette henger sammen med lokalkunnskap og at man nå bedre ser arbeidet i Reinprogrammet direkte i sammenheng med øvrig arbeid innen matområdet og øvrige tjenester fra Innovasjon Norge.

Innovasjon Norge har fremmet forslag om at Reinprogrammet samordnes med Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Avtalepartene ser at begge programmene har tilnærmet lik innretning, og ser at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. På denne bakgrunn har avtalepartene blitt enige om at Reinprogrammet inkluderes i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. En samordning av programmene er også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet.

Forutsetningene for samordningen er at reindriften gis representasjon i styringsgruppen for Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Videre forutsettes det at Innovasjon Norge fortsatt har en aktiv innsats og tilrettelegging overfor programmets reinkjøttkunder, og stor oppmerksomhet på å få frem de muligheter som finnes i programmet og Innovasjon Norge for øvrig.

For øvrig er avtalepartene enige om å videreføre programmet når det gjelder innretning og satsingsområder.

Det legges opp til at samordningen av Reinprogrammet og Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat skjer fra 1. januar 2015.

Det avsettes 8,2 mill. kroner som reindrifftsandel i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Bevilgningen inkluderer også Innovasjon Norge sin administrering av programmet.

6.3.7 Fagbrevordningen

Det settes av 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen. Reindrifftsforvaltningen utbetaler bevilgningen på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2014/2015. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre institusjoner/departementer skal spesifiseres både i regnskap og budsjett. Bevilgningen skal dekke lønn til læringer, forsikringer, reiser samt drift av opplæringskontoret. Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindriften, skal opplæringskontoret videreføre priorite-

ringen av kvinner både blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg påpeker avtalepartene viktigheten av å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning. Imidlertid er partene fortsatt av den mening at ordningen bør fases ut av reindrifftsavtalen når annen finansiering er etablert. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret arbeider aktivt med dette som siktemål.

6.3.8 Markedstiltak

Det settes av 5,0 mill. kroner til Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt. Avtalepartene er enige om at hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget skal fortsatt benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Avtalepartene påpeker at fremover kan ikke aktørene basere seg kun på midler over reindrifftsavtalen til generisk markedsføring. Med bakgrunn i at det ikke er omsetningsavgift på reinkjøtt, må bedriftene selv bidra med midler til merkenøytral markedsføring. Det vil derfor være nødvendig at Markedsutvalget har dialog med reinkjøttbransjen om mulige bidrag. Utover den merkenøytrale markedsføringen påpeker avtalepartene viktigheten av at den enkelte bedrift tar større ansvar for å øke sin markedskompetanse og markedsføring av egne produkter.

Markedsutvalget har fått utviklet en generisk visuell identitet for Norsk Reinsdyrkjøtt. Den visuelle identiteten understreker særpreget til Norsk Reinsdyrkjøtt, og spiller på verdiene smakfull, ekte, ren og naturlig. Designet skal gi et inntrykk av reinsdyrkjøtt som *Det smakfulle og møre kjøttet fra vidda*. Den visuelle profilen ble tildelt merket for god design i 2013 av Norsk Designråd. Avtalepartene oppfordrer Markedsutvalget til å finne hensiktsmessige måter for hvordan reinkjøttbedriftene kan nyttiggjøre seg den visuelle profilen.

Avtalepartene ser viktigheten av at Markedsutvalget samarbeider tett med Reinprogrammet, og at disse også i kommende avtaleperiode legger opp til felles arrangementer.

Markedsutvalget har utarbeidet en håndbok om markedet for reinkjøtt i Norge. Avtalepartene ser at Markedshåndboken vil kunne bidra til bl.a. engasjement og bevisstgjøring i primærleddet ved

å bygge et positivt omdømme om reindriften, samt skape større oppmerksomhet omkring betydningen av å produsere og levere kjøtt av god kvalitet. Markedsutvalget har vært aktivt i første fase ved implementering av håndboken. Fram mot slaktesesongen 2014/2015 skal NRL ha gjennomført en implementeringsprosess i egen organisasjon og blant egne medlemmer.

Avtalepartene slutter seg til Markedsutvalgets nye markedsplan for 2014–2015, samt aktivitetsplan for 2014. Markedsutvalgets mindreforbruk fra 2013 overføres til 2014.

Aktiviteten i Markedsutvalget har vært større enn først antatt. Ut fra den posisjonen reinkjøttet har hatt i markedet, har dette vært nødvendig. Aktiviteten har vært større både for medlemmene og for sekretariatet. Fortsatt kreves det et høyt aktivitetsnivå fra Markedsutvalgets medlemmer og fra sekretariatet. Avtalepartene er derfor enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere inntil 100.000 kroner i budsjettet for 2013 for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. I tillegg kan ytterligere 100.000 kroner omdisponeres for å legge til rette for at sekretariatet gis mulighet til å følge opp de oppgaver som blir besluttet gjennomført av utvalget.

6.3.9 Pramming av rein

Det er satt av 5,3 mill. kroner til pramming av rein.

Avtalepartene ble ved Reindrifftsavtaleforhandlingene for 2010/2011 enige om at pramming av rein fremdeles skal administreres av staten ved Reindrifftsforvaltningen, og at kostnadene ved prammingen skal dekkes over Reindrifftsavtalen.

Avtalepartene ble ved Reindrifftsavtaleforhandlingene for 2010/2011 enige om at pramming av rein fremdeles skal administreres av staten ved SRF, og at kostnadene ved prammingen skal dekkes over Reindrifftsavtalen.

Når det gjelder administrasjonskostnadene, legges det fortsatt opp til at disse dekkes gjennom en avgift per rein som belastes den enkelte reineier. Prammeavgift fra den enkelte reineier er per i dag 12 kroner per rein. Avgiften er innbetalt til en konto disponert av reindrifftsagronomen i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Som følge av omorganiseringen av den offentlige forvaltningen av reindriften, og som følge av at det ikke er ønskelig å opprettholde ordningen med en slik ekstern konto, legges det opp til å avvikle nevnte konto og overføre midlene til RUF. Per i dag er det knappe 1,1 mill. kroner inntilstående på kontoen. Fremtidig prammeavgift vil bli innbetalt direkte til RUF. Bakgrunnen til at det i dag står et relativt stort beløp

på prammekontoen, er at SRF over flere år har dekket administrasjonskostnadene for prammingen over eget driftsbudsjett. Regnskapstall viser at administrasjonskostnadene er på 250.000–300.000 kroner per år. Det prammes om lag 30.000 rein per år, og med en prammeavgift på 12 kroner per rein gir dette en sum på 300.000 kr per år. Dette innebærer at prammeavgiften dekker prammeutgiftene iht. intensjonen med avgiften.

Utgiftene til pramming har økt betydelig de siste årene. Prinsipielt er avtalepartene av den mening at reindrifftsutøverne er selvstendig næringsdrivende, og at kostnadene ved pramming av rein i utgangspunktet burde vært belastet den enkelte utøver. På denne bakgrunn mener avtalepartene at pramming av rein på sikt bør fases ut av reindrifftsavtalen.

På bakgrunn av de nevnte forhold, samt at avtalen med Seaworks om pramming av rein utløper den 1. januar 2015, ser avtalepartene behov for at det oppnevnes en arbeidsgruppe i den hensikt å gå gjennom ordningen med pramming av rein.

Arbeidsgruppen skal gi en oversikt over distriktenes bruk av øyer som reinbeite, og hvordan flyttingen til og fra disse øyene gjennomføres i dag. Oversikten skal også synliggjøre om distriktene får dekket kostnader ved denne flyttingen. Videre skal arbeidsgruppen foreta en vurdering av fremtidig behov for pramming av rein. I tillegg skal det gjennomføres en vurdering av mulige andre flyttemetoder, samt en oversikt over kostnader ved bruk av disse. Fordeler og ulemper i forhold til dagens ordning med pramming skal også vurderes. Herunder skal det foretas en vurdering av hvilke konsekvenser ulike flyttemetoder vil kunne få for andre reinbeitedistrikt/siidaer i flyttesystemet, og konsekvenser for samisk tradisjonell flytting.

Gjennomgangen av pramming med rein skal gjennomføres våren 2014, og den skal resultere i en rapport som legges fram for avtalepartene i forbindelse med forskriftsmøtet til Reindrifftsavtalen 2014/2015.

6.3.10 Gjeterhytter og anlegg

Avtalepartene er enige om å videreføre satsene i forhold til tilskudd til anlegg. Videre er det enighet om at det ikke gis tilskudd til anlegg til siidaandeler som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, samt for reinbeitedistrikt som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag*.

Ordningen med tilskudd til gjeterhytter avvikes. Bakgrunnen for dette er å kunne prioritere tiltak som direkte stimulerer til slakting og omsetning av reinkjøtt, samt unngå at det blir stimulert til økt bygging av gjeterhytter.

6.3.11 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013 ble avtalepartene enige om å etablere en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Det ble satt av 350.000 kroner til utvikling av ordningen.

Dette arbeidet har ikke kommet i gang. Avtalepartene ble under forhandlingene om avtale for 2014/2015 enige om at ordningen med lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften nå bør settes i gang. Avtalepartene ble i den forbindelse enige om å gjennomføre et pilotprosjekt, og at det etableres en referansegruppe med representanter fra NRL, Sametinget, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Pilotprosjektet skal være sluttført 1. desember 2014.

Etter henvendelse fra Fylkesmannen i Finnmark, ble det avklart at pilotprosjektet gjennomføres av fylkesmannen.

Avtalepartene er enige om å finansiere pilotprosjektet med de 350.000 kronene som ble satt av over Reindrifftsavtalen 2012/2013, og et tillegg på 100.000 over Reindrifftsavtalen 2014/2015. Midlene skal dekke gjennomføringen av pilotprosjektet, herunder for- og etterarbeid i forbindelse med gjennomføringen. Referansegruppens reisekostnader og annet dekkes ikke over de avsatte midlene, men av de organisasjonene som oppnevner sine respektive representanter.

6.3.12 Protect Sápmi

Formålet med Protect Sápmi er å starte en uavhengig og ideell organisasjon/stiftelse som skal ha til formål å bidra med kompetansehevede innsats for tradisjonelle samiske næringer og samiske land- og ressursrettigheter der arbeidet rettes mot arealinngrep og endret utmarksbruk som påvirker samiske bruksområder og naturressurser, samt arbeide for økt forståelse i samfunnet for grunnlaget for et bærekraftig samisk samfunn.

Avtalepartene er enige om at Protect Sápmi kan være en viktig aktør for å synliggjøre og ivareta reindrifftens interesser i en arealforvaltnings-sammenheng. Imidlertid er avtalepartene enige om at det ikke er riktig at en finansiell støtte til Protect Sápmi belastes reindrifftsavtalen, og at

finansiell støtte derfor må følges opp utenfor avtalen.

6.3.13 Reintallstilpasningen

Avtalepartene er enige om at et for høyt reintall er et problem for enkelte distrikter i Finnmark, og at en reduksjon av reintallet er nødvendig for å nå målene om en bærekraftig reindrift.

I november 2012 forelå rapporten fra arbeidsgruppen som skulle vurdere konsekvenser av reintallstilpasningen, samt mulige virkemidler. Konklusjonen her var bl.a. at dersom det ikke skjer noen strukturelle endringer i næringen, vil man få en struktur med mange små enheter som må skaffe sin inntekt utenfor næringen. Dette kan igjen føre til en vanskelig situasjon for noen distrikter/siidaer/siidaandeler. Gruppen mente også at det i dag finnes virkemidler som kan benyttes i forhold til de som vurderer eller velger å gå ut av næringen, eller for de som har behov for å øke sine inntekter utenfor reindriften. Gruppen så imidlertid behov for å aktivisere og tilpasse virkemidlene til denne gruppen. Det ble foreslått at NAV Finnmark tok initiativ til et samarbeid mellom ulike aktører.

Som ledd i oppfølgingen av dette arbeidet, ble NRL og LMD i juni 2013 enige om å be NAV Finnmark invitere til informasjonsmøter med aktuelle distriktsstyrer og siidaandelsledere som ble sterkest berørt av reintallstilpasningen. Hensikten med disse møtene var å kartlegge omfanget av de som ønsker å forlate næringen på grunn av reintallstilpasningen, samt gi informasjon om hvilke virkemidler som kan være aktuelle overfor denne gruppen. Disse møtene ble holdt i slutten av oktober.

Avtalepartene ble enige om at det snarlig skulle avholdes et oppfølgingsmøte mellom NRL, Sametinget, Arbeids- og sosialdepartementet, SRF, LMD og NAV Finnmark. Hensikten med et slikt møte, som nå er gjennomført, var å få en orientering om status etter informasjonsmøtene, og å drøfte videre oppfølging av dette arbeidet. Det er etter dette satt igang et arbeid med å utarbeide et konkret opplegg for det videre arbeidet.

6.3.14 Tamreinlagene

Det drives i dag reindrift i fire tamreinlag i Sør-Norge; Lom, Vågå, Fram og Filefjell reinlag. Disse er beliggende i fjellområder innen kommuner i Oppland, Buskerud og Sogn og Fjordane fylker. Reindrift utenfor de samiske områdene er konsesjonsbelagt og avhengig av grunneiertyllatelse iht. reindrifftsloven § 5.

Tamreinlagene i Sør-Norge er organisert som aksjeselskap/andelslag av bønder/grunneiere og andre som driver reindrift i fellesskap. Antallet andelseiere i hvert reinlag varierer fra under 10 til nærmere 250. Det er felles eierskap til reinen og hvert reinlag har ett felles reinmerke.

Reindriften drives på beitearealer leid av fjellstyrer og private grunneiere. Generelt nyttes kystnære høyfjellsområder i nordvest som barmarksbeite og mer kontinentale og lavereliggende fjell- og skogsområder i sørøst som vinterbeite. Det foretas sesongmessige flyttinger mellom beiteområdene vår og høst/tidlig vinter.

Det totale antallet rein i tamreinlagene er ca. 12.000. Slakteuttaket ligger på 6.000 rein, hvorav andelen kalveslakt utgjør ca 70 pst. Tamreinlagenes andel av den totale reinkjøttproduksjonen omsatt gjennom registrert slakteri utgjør i størrelsesorden 15–20 % av den totale årlige omsetningen i landet.

Formålet med dagens ordninger over reindrifftsavtalen er tilpasset utfordringen i den samiske reindriften. Ved at tamreinlagene har en annen oppbygging enn den samiske reindriften, og at organiseringen av de enkelte lagene er ulik, er avtalepartene enige om at det foretas en gjennomgang av reindrifftsavtalens ordninger i forhold til tamreinlagenes organisasjon og utfordringer. Gjennomgangen skal også gi svar på hvilke ordninger over avtalen tamreinlagene naturlig bør ta del i, og hvilke ordninger som bør være forbeholdt den samiske reindriften. Vurderingen skal også foreslå eventuelle justeringer slik at aktuelle ordninger over reindrifftsavtalen på en best mulig måte møter tamreinlagenes utfordringer.

Avtalepartene er enige i å gi Norsk Institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) oppdraget med å gjennomføre prosjektet. NILF's arbeid skal skje i nært samarbeid med SRF som forutsettes å stille det aktuelle grunnlagsmaterialet for utredningen til disposisjon. Gjennom en referansegruppe skal NILF arbeide i nær kontakt med avtalepartene for drøfting og innspill. NILF utarbeider en rapport som legges fram for avtalepartene innen 1. oktober 2014. Prosjektet forutsettes finansiert innenfor en ramme på inntil 250.000 kroner over kapittel 1151 post 51.

6.3.15 Andre ordninger som sorterer under RUF

Utover de ordningene som er omtalt ovenfor, er avtalepartene enige om at det ikke gjennomføres endringer i de øvrige ordningene som i dag sorterer under Reindriften's utviklingsfond.

6.4 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Avtalepartene ser det som viktig å videreføre stimuleringen til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping, og på den måten legge til rette for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet.

Med bakgrunn i behovet for økt slakting og omsetning kommende slaktesesong, har avtalepartene valgt å videreføre prioriteringen av de produksjonsrettede tilskuddene.

Det foreslås en bevilgning på 69,1 mill. kroner for avtaleåret 2014/2015 til ulike direkte tilskudd. Dette er en økning på 1,4 mill. kroner i forhold til gjeldene oppgjør.

6.4.1 Generelle vilkår

Avtalepartene legger til grunn at i de distrikter hvor reintallet i siidaen er for høyt i forhold til det som er fastsatt, vil det skje en reintallsreduksjon i henhold til reindrifftsloven § 60 tredje ledd. Gjeldende regelverk med bortfall av tilskudd dersom siidaandelene ikke har redusert i samsvar med fastsatt reduksjon av Reindrifftsstyret, videreføres.

For å stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, samt etablere like vilkår i samtlige reinbeiteområder, innføres krav om salg av kjøtt fra rein i eget merke på minimum 50.000 kroner eksklusive merverdiavgift for samtlige siidaandeler i samtlige reinbeiteområder.

Avtalepartene er enige om at det er et behov for å styrke siidaandelsinnehaveren stilling, og derigjennom legge til rette for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om at det gjennomføres en avkorting i de kostnadssenkende og direkte tilskuddene hvor reintallet til siidaandelsinnehaveren og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til leder av siidaandel er under 85 pst. av det totale reintallet i siidaen i vårflokk.

Avtalepartene er enige om å videreføre gjeldende ordning for Reindrifftsavtalen 2014/2015, samt fortsette arbeidet med å styrke siidaandelsinnehaveren stilling.

Før avtalepartene gjennomfører eventuelle endringer i gjeldende ordning, skal effektene sett ut fra formålet med ordningen vurderes. I tillegg skal de administrative konsekvensene vurderes. Vurderingene foretas av en arbeidsgruppe bestående av 4 medlemmer hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og

matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Reindrifftsforvaltningen er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen overleverer avtalepartene sin rapport innen 1. oktober 2014. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

Arbeidsgruppens rapport vil være et sentralt underlagsdokument ved drøftelser av kjernefamiliebegrepet og eventuelle endringer av dagens ordning under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2015/2016.

6.4.2 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall i balanse med beitegrunnlaget, bedre sikring av reindriften arealer, økt lønnsomhet, samt å legge til rette for en kriseberedskap.

Foruten tilskudd til Femunden reinbeitedistrikt, er avtalepartene enige om å videreføre gjeldende regelverk og satser.

Når det gjelder Femunden reinbeitedistrikt, vil det bli gjennomført en avkorting i distriktstilskuddet dersom distriktet ikke følger gitte vilkår for utøvelse av reindrift innenfor distriktets grenser, herunder gitte vilkår i avtale mellom Staten og grunneierne i domsområdet fra Høyesteretts avgjørelse i Korssjøfjellet.

Det foreslås en bevilgning på 10,3 mill. kroner til distriktstilskudd for Reindrifftsavtalen 2014/2015. Dette er tilsvarende ramme som i gjeldende avtale.

6.4.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag:

a. Produksjonspremie

Det avsettes 32,7 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie.

For å stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt foretas en ekstraordinær økning av beregningsprosenten fra 31 % til 35 % av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein. For øvrig videreføres gjeldende regelverk for ordningen.

Produksjonspremien utbetales til leder av siidaandelen. Lederen har ansvaret for å oversende

næringsoppgavene fra reieneierne som er registrert under siidaandelen innen fastsatt frist. For tamreinlagene vil årsregnskapene danne grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

b. Kalveslaktetilskudd

Det avsettes 17,8 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

For å stimulere til økt kalveslakt, foretas en ekstraordinær økning av satsen for kalveslaktetilskuddet fra 275 kroner per kalv til 350 kroner per kalv. For Reindrifftsavtalen 2014/2015 gjøres kalveslaktetilskuddet gjeldene for hele slaktesesongen.

I forbindelse med de siste års slaktesesonger har avtalepartene valgt å forlenge kalveslaktetilskuddet fra 31/12 til ut sesongen. Avtalepartene ser behovet for å kartlegge og vurdere effekten av de siste års forlengelse av kalveslaktetilskuddet. Til å gjennomføre denne vurderingen og kartleggingen har avtalepartene valgt å etablere en arbeidsgruppe med 4 medlemmer. To medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Reindrifftsforvaltningen er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen skal overlevere avtalepartene sin rapport innen 20. desember 2014. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

c. Driftstilskudd

Avtalepartene er enige om å avvikle det ordinære driftstilskuddet.

Særskilt tilskudd hvor kvinner står som eneste leder, avvikles. Når det gjelder særskilt tilskudd til leder av siidaandeler under 30 år per 1. januar 2015, videreføres dette tilskuddet med 25.000 kroner.

Det avsettes 1,3 mill. kroner til særskilte driftstilskudd til ungdom.

d. Ektefelle- og samboertillegg

Regelverk for ektefelle- og samboertillegget videreføres. Satsen for ektefelle- og samboertillegget reduseres fra 42.500 kroner til 30.000 kroner.

Det avsettes 1,8 mill. kroner til ordningen med ektefelle- og samboertillegg. For øvrig videreføres gjeldende regelverk.

e. Etableringstilskudd

Det avsettes 2,2 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd.

Etableringstilskuddet videreføres med gjeldende satser. Avtalepartene er enige om at det ikke skal gis etableringstilskudd i de tilfeller hvor etableringen innebærer at fastsatt øvre reintall for siidaen blir overskredet.

6.4.4 Frakttilskudd

Det avsettes 3,0 kroner til ordningen med frakttilskudd.

Gjeldende regelverk og satser ved frakt av reinslakt videreføres.

Regelverket for tilskudd til frakt av levende rein, har vært utfordrende å praktisere. Av den grunn vil avtalepartene i forbindelse med forskriftsutarbeidelsen se nærmere på en forenkling av regelverket knyttet til frakt av levende rein.

I henhold til *Forskrift om rapportering av slakket rein* kan de som slakter rein søke om økonomisk støtte til å gjennomføre de alders- og kjønnsbestemmelser som kreves. Denne økonomiske støtten er fram til i dag blitt dekket over SRF sitt driftsbudsjett.

Av den totale bevilgningen til frakttilskudd øremerkes inntil 300.000 kroner som økonomisk støtte til slakteriene for å gjennomføre nødvendige alders- og kjønnsbestemmelser i Reindrifftsavtalen 2014/2015.

6.5 Velferdsordninger

Det avsettes 2,6 mill. kroner til velferdsordninger.

Av disse avsettes 1,0 mill. kroner til ordningen med tidligpensjon. Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Videre avsettes det 1,0 mill. kroner til ordningen med avløsning ved svangerskap og fødsel. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindrifftskvinnene. Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Reindrifftsforvaltningen. Gjeldende satser videreføres.

Bevilgningen til sykepengeordningen videreføres uendret med 0,6 mill. kroner. Den kollektive innbetalingen over reindrifftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger – fra 65 pst til 100 pst av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenger dekkes også med 100 pst av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reieiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Over organisasjonstilskuddet er det øremerket 200.000 kroner til organisering og drift av HMS-tiltak for reindrifftsnaeringen, jf. pkt 6.6. Til-

delingen forutsetter en egenandel på 10 pst fra brukerne av tjenesten. NRL skal årlig rapportere i forhold til bruken av midlene.

6.6 Organisasjonstilskudd

Organisasjonstilskuddet videreføres med 6,1 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS-tiltak i reindriften.

Når NRL får sitt organisasjonstilskudd over statsbudsjettet, stilles det en rekke krav til rapportering, og til oppfølging av andre krav. Videre forutsettes det at NRL organiserer sitt arbeid slik at organisasjonen kan delta aktivt i prosesser av sentral betydning for reindriften. Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2015. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre offentlige institusjoner skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

6.7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til

WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindrifftsnaeringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Statens Landbruksforvaltning kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slaktning som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Statens Landbruksforvaltning tar kontakt med departementet.

6.8 Regelverk

Regelverket for Reindrifftsens utviklingsfond og ordningene under punkt 6.4 fastsettes av LMD i samråd med NRL. Det forutsettes at fastsettelsen finner sted senest 1. juli 2014. Regelverket blir publisert i et eget forskriftshefte som trykkes både med norsk og samisk tekst. Videre blir regelverket lagt ut på SRF sin internettside, samt utsendt til samtlige ledere av siidaandeler.

7 Endringer i statsbudsjettet 2014

I samsvar med Prop. 1 S (2013–2014) for Landbruks- og matdepartementet har Stortinget vedtatt bevilgninger over kapittel 1151 med i alt 109,5 mill. kroner. Det foreslås nå omdisponeringer i statsbudsjettet for 2014, dvs. at kapittel 1151, post 51 økes med 8,9 mill. kr, mot reduksjon av hhv kapittel 1147 post 71 med 1,9 mill. kroner og kapittel 1151 post 75 med 7,0 mill. kroner.

Omdisponeringen på 1,9 mill. kroner fra kapittel 1147 post 71 gjelder tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige. Omdisponeringen av 7,0 mill. kroner skal legges til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt. Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale.

Øvrige budsjettforslag det er redegjort for i denne proposisjonen for 2015, med fordeling av Reindrifftsavtalens ramme på de ulike postene, legges på vanlig måte frem for Stortinget i forbindelse med ordinær budsjettbehandling gjennom Prop. 1 S (2014–2015) for Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om Reindrifftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om Reindrifftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om Reindrifftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.

I

I statsbudsjettet 2014 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1147		Reindrifftsforvaltningen	
	71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark reduseres med fra kr 9.520.000 til kr 7.620.000.	1.900.000
1151		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet økes med fra kr 33.100.000 til kr 42.000.000.	8.900.000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd reduseres med fra kr 67.700.000 til kr 60.700.000	7.000.000

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2015.

Vedlegg 1**Reindrifftsavtale 1. juli 2014–30. juni 2015**

I henhold til Hovedavtalen for reindrifftsnaeringen av 26. februar 1993, har Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund inngått følgende reindrifftsavtale for driftsåret 2014/2015, gjeldende fra 1. juli 2014 til 30. juni 2015.

1 Økonomisk ramme avtaleåret 2014/2015**1.1 Bevilgninger over statsbudsjettet**

Partene er enige om en ramme for Reindrifftsavtalen 2014/2015 på 111,5 mill. kroner.

1.2 Priser

Det fastsettes ikke målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2014/2015.

2 Reindrifftsavtalens bevilgninger følger kalenderåret

Årets forhandlinger gjelder budsjettåret 2015. Bevilgningene innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2014–2015) for Landbruks- og matdepartementet (LMD). Stortingsproposisjonen om reindrifftsavtalen fremmes som tidligere for behandling i vårsesjonen. Proposisjonen vil både inneholde forslag til budsjettvedtak, og forslag til omdisponeringer mellom poster for 2014. Det forutsettes at Stortinget ved sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2015.

3 Utviklings- og investeringstiltak

Det bevilges 33,7 mill. kroner til Reindrifftsens Utviklingsfond (RUF) for avtaleåret 2014/2015.

Ut fra fondets økonomiske situasjon, settes tildelingsrammen til RUF lik bevilgningsrammen.

Avtalepartene legger til grunn at RUF's styre skal utøve sin myndighet med utgangspunkt i tildelingsrammen, og at styret selv legger opp til en plan for disponering av ikke øremerkede midler som kan understøtte målsettingene for reindrifftspolitikken.

For Reindrifftsens Utviklingsfond gjøres det følgende avsetninger:

- 1,45 mill. kroner til konfliktforebyggende tiltak
- 8,2 mill. kroner som reindrifftsavtalens andel til Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat
- 2,0 mill. kroner til fagbrevordningen i reindrifften
- 5,0 mill. kroner til markedstiltak
- 5,3 mill. kroner til pramming
- 0,1 mill. kroner til lærings- og omsorgsbaserte tjenester

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker,
- reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindrifftsutøvere,
- sikring av reindrifftsens beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med sikring av reindrifftsens arealer,
- gjennomføring av strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for reintallstilpasning og ressursutnyttelse,
- andre faglige tiltak til fremme for reindrifften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avlstiltak,
- utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindrifftssamene,
- støtte til tiltak for reindrifftsnaeringen som følge av klimaskapte endringer,
- andre praktiske tiltak innenfor reindrifften, herunder transport av rein,
- tilrettelegging av 1-2 dagers kompetansegivende kurs/etterutdanning,
- forsknings og kunnskapsformidling,
- kvinnerettete tiltak,
- SANKS prosjektet «Reindrifftsens hverdag».

4 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Det bevilges 69,1 mill. kroner for avtaleåret 2014/2015 til ulike direkte tilskudd.

4.1 Distriktstilskudd

Distriktstilskuddet skal bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Dette innebærer bl.a. å få et reintall i balanse med beitegrunnlaget, sikring av reindriftens arealer, økt lønnsomhet, samt å legge til rette for en kriseberedskap.

Foruten tilskudd til Femunden reinbeitedistrikt, videreføres gjeldende regelverk og satser.

For Femunden reinbeitedistrikt vil det bli gjennomført en avkorting i distriktstilskuddet dersom distriktet ikke følger gitte vilkår for utøvelse av reindrift innenfor distriktets grenser, herunder gitte vilkår i avtale mellom Staten og grunneierne i domsområdet fra Høyesteretts avgjørelse i Kors-sjøfjellet.

Det avsettes 10,3 mill. kroner til ordningen med distriktstilskudd.

4.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Krav til avgiftspliktig næringsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke på minimum 50.000 kroner eksklusiv merverdiavgift innføres for samtlige siidaandeler. For øvrig videreføres gjeldende generelle vilkår.

Dersom tilslaget på de ulike ordningene fører til at rammen overstiges, skal avtalepartene komme sammen for å finne inndekning innenfor reindriftsavtalens rammer.

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til siidaandeler og tamreinlag:

a. Produksjonspremie:

For å stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, økes beregningsprosenten fra 31 % til 35 % av avgiftspliktig salg av kjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra rein. For øvrig gjennomføres det ingen endringer i regelverket og satser.

Det avsettes 32,7 mill. kroner til ordningen med produksjonspremie.

b. Kalveslaktetilskuddet:

For å stimulere til økt kalveslakt, økes satsen for kalveslaktetilskuddet fra 275 kroner til 350 kroner per kalv.

For Reindriftsavtalen 2014/2015 gjøres kalveslaktetilskuddet gjeldende for hele slaktesesongen.

Det avsettes 17,8 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd.

c. Driftstilskudd:

Det ordinære driftstilskuddet samt særskilt tilskudd hvor kvinner står som eneste leder, avvikles.

Driftstilskudd til leder av siidaandelen som er under 30 år per januar 2015, videreføres med 25.000 kroner.

Det avsettes 1,3 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom.

d. Ektefelle- og samboertillegg:

Regelverk for ektefelle- og samboertillegget videreføres. Satsen for ektefelle- og samboertillegget reduseres fra 42.500 kroner til 30.000 kroner.

Det avsettes 1,8 mill. kroner til ordningen med ektefelle- og samboertillegg.

e. Etableringstilskudd:

Foruten innføring av vilkår om at det ikke skal gis etableringstilskudd i de tilfeller hvor etableringen innebærer at fastsatt øvre reintall for siidaen blir overskredet, videreføres gjeldende regelverk og satser.

Det avsettes 2,2 mill. kroner til ordningen med etableringstilskudd.

4.3 Andre tilskudd

Frakttilskudd:

Gjeldende regelverk og satser ved frakt av reinslakt videreføres.

Regelverket for tilskudd til frakt av levende rein, har vært utfordrende å praktisere. Av den grunn vil avtalepartene i forbindelse med forskriftsutarbeidelsen se nærmere på en forenkling av regelverket knyttet til frakt av levende rein.

Det avsettes 3,0 mill. kroner til ordningen med frakttilskudd.

5 Velferdsordninger

Det bevilges totalt 2,6 mill. kroner til velferdsordningene i reindriften for Reindriftsavtalen 2014/2015.

5.1 Tidligpensjon i reindriften

Gjeldende satser og regelverk videreføres.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tidligpensjon i reindrifften i Reindrifftsavtalen 2014/2015.

5.2 Avløsning ved svangerskap /fødsel

Regelverk og satser for tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel videreføres. Tilskuddet skal bidra til å styrke stillingen til reindrifftskvinnene. Tilskudd for leid hjelp ved svangerskap og fødsel forvaltes av Statens reindrifftsforvaltning.

Det avsettes 1,0 mill. kroner til tilskudd til avløsning ved svangerskap/fødsel i Reindrifftsavtalen 2014/2015.

5.3 Øvrige velferdsordninger

Gjeldende regelverk og avsetting til sykepengeordningen videreføres.

Den kollektive innbetalingen over reindrifftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenge – fra 65 pst. til 100 pst. av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 16 dager. Fødselspenge dekkes også med 100 pst. av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reieneiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Det avsettes 0,6 mill. kroner til sykepengeordningen i Reindrifftsavtalen 2014/2015.

6 Organisasjonstilskudd

Bevilgningen til organisasjonstilskudd settes til 6,1 mill. kroner, herunder 200.000 kroner til HMS tiltak i reindrifften.

Tilskuddet utbetales kvartalsvis på grunnlag av oversendt årsrapport og revisorgodkjent regnskap for siste driftsår, samt budsjett og planer for 2015. Kontingentinntekter og eventuelle tilskudd/refusjoner/inntekter fra andre institusjoner/departementer skal spesifiseres både i regnskap og budsjett.

7 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindrifftsnæringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Statens Landbruksforvaltning kan fastsette kvoter for reinkjøtt og/eller levende rein for slaktning som kan importeres med redusert toll etter samråd med Markedsutvalget for reinkjøtt og reinkjøttbransjen for øvrig. I en situasjon hvor Markedsutvalget og bransjen gir råd om å importere reinkjøtt, forutsetter Landbruks- og matdepartementet at Statens Landbruksforvaltning tar kontakt med departementet.

8 Regelverk

Regelverket for Reindrifftens utviklingsfond og ordningene under punkt 4, fastsettes av Landbruks- og matdepartementet i samråd med Norske Reindrifftsamers Landsforbund.

Oslo 18. februar 2014

Nils Henrik Sara

Anne Marie Glosli

Vedlegg 2**Sluttprotokoll fra reindrifftsavtaleforhandlingene 2014**

Staten v/ Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) har gjennomført forhandlinger om Reindrifftsavtale for 2014/2015.

Fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) møtte:

Forhandlingsutvalg	Nils Henrik Sara (leder) Torstein Appfjell Inge Even Danielsen
Sakkyndig/rådgiver	Berit Marie Lise Eira Randi Skum Asgrim Opdal Gaute Helland

Fra Staten møtte:

Forhandlingsutvalg	Anne Marie Glosli (leder) Marit Myklevold Sveinung Rundberg
Sakkyndige/rådgivere	Lill Tove Voje Skorge Anne Merete M. Sara (Statens reindrifftsforvaltning) Hans Erik Børresen (Kommunal- og moderniseringsdepartementet)
Observatør	Marit Meløy Utsi (Sametinget)
Sekretær	Morten Floor

1 Budsjettmessige endringer i Reindrifftsavtalen 2013/2014

1.1 Utestengning fra vinterbeiter i Sverige

For å finansiere tiltak for distrikter som er ute-stengt fra vinterbeiter i Sverige sesongen 2013/2014, fremmes ved Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2014/2015 forslag om å omdisponere 1,9 mill. kroner fra kapittel 1147 post 71 til kapittel 1151 post 51.

Det utarbeides forskrift for forvaltning av ordningen.

1.2 Bruk av mindreforbruk fra 2013

I forbindelse med Stortingets behandling av Reindrifftsavtalen 2014/2015, fremmes forslag om å omdisponere 7,0 mill. kroner fra kapittel 1151 post 75 til kapittel 1151 post 51. En forutsetning for å fremme en ompostering er en godkjenning av mindreforbruket fra 2013.

Avtalepartene er enige om å benytte mindreforbruket til følgende tiltak:

- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein
- Kompetansegivende kurs knyttet til privat slakting og omsetning av reinkjøtt i nærmarkedet
- Pilotprosjekt – Utvikling av reindriffts arealbrukskart

1.2.1 Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein

Ved inngåelsen av Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om å sette av 7,5 mill kroner til oppgradering av infrastrukturen knyttet til uttak av slaktedyr.

Etter en nærmere fastsatt prosess, ble det kartlagt et behov i det enkelte reinbeiteområdet. På bakgrunn av denne kartleggingen foretok RUF-styret en prioritering mellom områder og distrikt. Denne prioriteringen sammen med strategisk plan fra våren 2012, skulle legges til grunn ved behandling av søknadene fra distriktene.

Ekstrabevilgningen på 7,5 mill. kroner i 2013 var ikke tilstrekkelig til å imøtekomme de innkomne søknadene. Med bakgrunn i det arbeidet som ble gjort i 2013 og dagens utfordringer i næringen, legger avtalepartene til grunn at RUF-styret i løpet av våren får behandlet søknader om infrastrukturtiltak i den hensikt at anleggene legger til rette for økt slakting og omsetning i sesongen 2014/2015.

Det avsettes 5,0 mill. kroner til infrastrukturtiltak i reindriften.

1.2.2 Kompetansegivende kurs

Avtalepartene ser det som hensiktsmessig at det gjennomføres kurs i privat slakting og omsetning av reinkjøtt i nærmarkedet, herunder kurs i gjeldende regelverk og i bruk av krumkniv.

NRL får ansvaret for planlegging og gjennomføring av kursene for reindrifftsutøverne. I forkant av gjennomføring av kursene oversender NRL en kursplan med budsjett til Statens reindrifftsforvaltning (SRF) for godkjenning. Det skal legges opp til at kursene er gjennomført før slaktesesongen 2014/2015.

Det settes av inntil 500.000 kroner i 2014 til gjennomføring av kompetansegivende kurs i privat slakting og omsetning, herunder bruk av krumkniv.

1.2.3 Pilotprosjekt – Utvikling av reindriftens arealbrukskart

Avtalepartene er enige om å gjennomføre et pilotprosjekt i den hensikt å etablere kart som synliggjør og gir en samlet oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts grenser.

SRF gis ansvaret for gjennomføringen av pilotprosjektet, herunder innkjøp av nødvendig kompetanse til gjennomføring av prosjektet. NRL skal involveres i arbeidet.

Avtalepartene ser det som hensiktsmessig at man tar utgangspunkt i reindriftens arealbrukskart. Videre at SRF får ansvaret for den løpende oppdatering av kartene og har eierskapet til kartdatabasen.

Pilotprosjektet gjennomføres i to faser. I første fase gjennomføres en kartlegging av Svenske samebyers arealbrukskart. Kartleggingen omfatter hvordan arealbrukskartene er utarbeidet, finansiert, eierforhold til kartleggingsdataene, hvordan oppdateringen gjennomføres, samt hvilken erfaring Sverige har hatt med egne inngrepskart.

Videre inngår i første fase en vurdering av muligheten for å utvikle dagens arealbrukskart til også å gi en oversikt over gjennomførte utbyggingstiltak innenfor det enkelte distrikts areal. Fortrinnsvis gjennom SRFs medlemskap gjennom Norge digitalt. Dersom sentral stedsfestet informasjon ikke er tilgjengelig gjennom Norge digitalt, skal det vurderes å kjøpe inn nødvendig informasjon.

Første fase skal resultere i en rapport som oversendes avtalepartene til forskriftsmøtet i mai/juni 2014. Avtalepartene avgjør under forskriftsmøtet om SRF skal gå videre med fase to som er å utarbeide inngrepskart for to reinbeitedistrikt. Utarbeidelsen skal være ferdig i løpet av 2014.

Det settes av 1,5 mill kroner til gjennomføring av pilotprosjektet.

2 Reindrifftsavtalen for 2014/2015

Partene er enige om en reindrifftsavtale for 2014/2015, gjeldende fra 1. juli 2014 til 30. juni 2015. Avtaleteksten er gjennomgått og undertegnet.

Avtalepartene er i tilknytning til de enkelte poster og ordninger enige om:

2.1 Post 51: Reindriftens utviklingsfond (RUF)

2.1.1 Kvinnerettede tiltak

Avtalepartene er enige i at det ikke øremerkes særskilte midler til kvinnerettede tiltak. Avtalepartene understreker at dette ikke er en avvikling av kvinnerettede tiltak, og utelukker dermed ikke reindriftskvinnene fra å søke RUF om prosjektmidler, eller at NRL som organisasjon søker om midler til utviklingsprosjekter.

NRL har utarbeidet en strategi for likestilling i reindriften med konkrete oppfølgingspunkt. Framover vil det være av sentral betydning at NRL arbeider aktivt og målrettet med strategien, samt at NRL foretar en prioritering av de ulike tiltakene. Særlig trekkes frem viktigheten av at NRL legger til rette for økt kvinneandel i egen organisasjon. Dette gjelder både i NRLs styre og i lokalagene.

Retningslinjene for kvinnemidler over RUF utgår ved utgangen av 2014. Avtalepartene er enige om at NRL involveres i arbeidet med utarbeidelse av nye retningslinjer for kvinnerettede tiltak over RUF. Videre skal NRL gis mulighet til å delta aktivt i lanseringen av de nye retningslinjene.

2.1.2 *Forskning og utvikling*

Avtalepartene er enige om at det ikke øremerkes midler til forskning og veiledning i 2014. Det forutsettes at RUF-styret snarlig avklarer hvordan årets avsetning skal brukes.

2.1.3 *Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling/STN*

For å kunne prioritere tiltak som direkte stimulerer til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, er avtalepartene enige om å avvikle bevilgningen til Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN).

2.1.4 *Konfliktforebyggende tiltak*

Avtalepartene viser til at hovedformålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konfliktene mellom reindriften og det øvrige landbruket, og påpeker viktigheten av at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foretar en grundig kvalitetssikring og prioritering av innkomne søknader sett ut i fra formålet med ordningen. Avtalepartene legger til grunn at man i forbindelse med det kommende jordbruksoppgjøret overfører fylkesmannen minimum tilsvarende bevilgning på 1,45 mill. kroner til samme formål fra jordbruksavtalen.

2.1.5 *Reinprogrammet*

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2012/2013, ble avtalepartene enige om å utvikle VSP-rein og å etablere et nytt program tilsvarende Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Det nye programmet ble gitt navnet Reinprogrammet. Reinprogrammet skal særlig sikre ivaretagelsen av VSP-rein sine kunders utfordringer. Samtidig inngår reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter i programmet.

Innovasjon Norge har fremmet forslag om at Reinprogrammet samordnes med

Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Avtalepartene viser til at begge programmene har tilnærmet lik innretning, og ser at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. På denne bakgrunn er avtalepartene blitt enige om at Reinprogrammet inkluderes i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat.

Forutsetningene for dette er at reindriften gis representasjon i styringsgruppen for Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat. Videre

forutsettes det at Innovasjon Norge fortsatt har en aktiv innsats og tilrettelegging overfor programrets reinkjøttkunder, og stor oppmerksomhet på å få frem de muligheter som finnes i programmet og Innovasjon Norge for øvrig.

For øvrig er avtalepartene enige om å videreføre programmet når det gjelder innretning og satsingsområder.

Det legges opp til at samordningen av Reinprogrammet og Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat skjer fra 1. januar 2015.

2.1.6 *Fagbrevordningen*

Avtalepartene er enige om at fagbrevordningen er en viktig ordning. Imidlertid er partene fortsatt av den mening at ordningen bør fases ut av reindriftsavtalen når annen finansiering er etablert. Avtalepartene forutsetter at Opplæringskontoret skal arbeide aktivt med dette som siktemål.

Som et ledd i arbeidet med å styrke kvinnes stilling i reindriften, skal opplæringskontoret videreføre prioriteringen av kvinner både blant kommende lærlinger og instruktører. I tillegg påpeker avtalepartene viktigheten av å sikre en geografisk fordeling av lærlingene.

2.1.7 *Markedstiltak*

Avtalepartene er enige om at hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget skal fortsatt benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Avtalepartene påpeker at fremover kan ikke aktørene basere seg kun på midler over reindriftsavtalen til generisk markedsføring. Med bakgrunn i at det ikke er omsetningsavgift på reinkjøtt, må bedriftene selv bidra med midler til merkenøytral markedsføring. Det vil derfor være nødvendig at Markedsutvalget har dialog med reinkjøttbransjen om mulige bidrag. Utover den merkenøytrale markedsføringen påpeker avtalepartene viktigheten av at den enkelte bedrift tar større ansvar for å øke sin markedskompetanse og markedsføring av egne produkter.

Markedsutvalget har fått utviklet en generisk visuell identitet for Norsk Reinsdyrkjøtt. Den visuelle identiteten understreker særpreget til Norsk Reinsdyrkjøtt, og spiller på verdien smakfull, ekte, ren og naturlig. Designet skal gi et inntrykk

av reinsdyrkjøtt som *Det smakfulle og møre kjøttet fra vidda*. Den visuelle profilen ble tildelt merket for god design i 2013 av Norsk Designråd. Avtalepartene oppfordrer Markedsutvalget til å finne hensiktsmessige måter for hvordan reinkjøttbedriftene kan nyttiggjøre seg den visuelle profilen.

Avtalepartene ser viktigheten av at Markedsutvalget samarbeider tett med Reinprogrammet, og at disse også i kommende avtaleperiode legger opp til felles arrangementer.

Markedsutvalget har utarbeidet en håndbok om markedet for reinkjøtt i Norge. Avtalepartene ser at Markedshåndboken vil kunne bidra til bl.a. engasjement og bevisstgjøring i primærleddet ved å bygge et positivt omdømme om reindriften, samt skape større oppmerksomhet omkring betydningen av å produsere og levere kjøtt av god kvalitet. Markedsutvalget har vært aktivt i første fase ved implementering av håndboken. Fram mot slaktesesongen 2014/2015 skal NRL ha gjennomført en implementeringsprosess i egen organisasjon og blant egne medlemmer.

Avtalepartene slutter seg til Markedsutvalgets nye markedsplan for 2014–2015, samt aktivitetsplan for 2014. Markedsutvalgets mindreforbruk fra 2013 overføres til 2014.

Aktiviteten i Markedsutvalget har vært større enn først antatt. Ut fra den posisjonen reinkjøttet har hatt i markedet, har dette vært nødvendig. Aktiviteten har vært større både for medlemmene og for sekretariatet. Fortsatt kreves det et høyt aktivitetsnivå fra Markedsutvalgets medlemmer og fra sekretariatet. Avtalepartene er derfor enige om at Markedsutvalget gis mulighet til å omdisponere inntil 100.000 kroner i budsjettet for 2013 for å kompensere ekstra arbeidsbelastning og økt reiseaktivitet. I tillegg kan ytterligere 100.000 kroner omdisponeres for å legge til rette for at sekretariatet gis mulighet til å følge opp de oppgaver som blir besluttet gjennomført av utvalget.

2.1.8 Pramming av rein

Avtalen med Seaworks om pramming av rein utløper den 1. januar 2015. Avtalepartene ser derfor behov for at det oppnevnes en arbeidsgruppe i den hensikt at det utarbeides et forslag som legger til rette for fortsatt bruk av øyer som sommerbeite. Avtalepartene er enige om å oppnevne en arbeidsgruppe med 4 medlemmer. To av medlemmene oppnevnes av NRL, og to av medlemmene oppnevnes av Statens ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Statens reindrifftsforvaltning er sekretariat for arbeids-

gruppen. Det forutsettes at avtalepartene drøfter forslaget under forskriftsmøtet våren 2014 og trefter vedtak om den videre prosess.

Arbeidsgruppen gis følgende mandat:

- Arbeidsgruppen skal gi en oversikt over distriktenes bruk av øyer som reinbeite, og hvordan flyttingen til og fra disse øyene gjennomføres i dag. Oversikten skal også synliggjøre om distriktene får dekket kostnader ved denne flyttingen.
- Arbeidsgruppen skal foreta en vurdering av fremtidig behov for pramming av rein. Videre skal det gjennomføres en vurdering av mulige andre flyttemetoder, samt en oversikt over kostnader ved bruk av disse. Fordeler og ulemper i forhold til dagens ordning med pramming skal også vurderes. Herunder skal det foretas en vurdering av hvilke konsekvenser ulike flyttemetoder vil kunne få for andre reinbeitedistrikt/siidaer i flyttesystemet, og konsekvenser for samisk tradisjonell flytting.
- Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.
- Arbeidsgruppen skal i forkant av forskriftsmøtet våren 2014 legge frem sitt forslag ovenfor avtalepartene.

2.1.9 Gjeterhytter og anlegg

Avtalepartene er enige om å videreføre satsene i forhold til tilskudd til anlegg. Videre er det enighet om at det ikke gis tilskudd til anlegg til siidaandeler som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag*, samt for reinbeitedistrikt som ikke oppfyller de generelle vilkårene i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag*.

Ordningen med tilskudd til gjeterhytter avvikles.

2.1.10 Lærings- og omsorgsbaserte tjenester

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2012/2013 ble avtalepartene enige om å etablere en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Det ble satt av 350.000 kroner til utvikling av ordningen.

Dette arbeidet har ikke kommet i gang. Avtalepartene er enige om at det bør etableres lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften.

Avtalepartene er enige om å gjennomføre et pilotprosjekt. Pilotprosjektet gjennomføres av Fylkesmannen i Finnmark.

Ved gjennomføringen av pilotprosjektene etableres det en referansegruppe bestående av

representanter fra NRL, Sametinget, KMD og LMD. Det tas sikte på at dette arbeidet slutføres innen 1. desember 2014.

Pilotprosjektene finansieres av de 350.000 kronene som ble satt av over Reindriftsavtalen 2012/2013 + 100.000 kroner over RUF til dekning av for og etterarbeid i forbindelse med gjennomføringen av pilotprosjektene.

2.1.11 Reinstallstilpasningen

I november 2012 forelå rapporten fra arbeidsgruppen som skulle vurdere konsekvenser av reinstalltilpasningen, samt mulige virkemidler. Konklusjonen her var bl.a. at dersom det ikke skjer noen strukturelle endringer i næringen, vil man få en struktur med mange små enheter som må skaffe sin inntekt utenfor næringen. Dette kan igjen føre til en vanskelig situasjon for noen distrikter/siidaer/siidaandeler. Gruppen mente også at det i dag finnes virkemidler som kan benyttes i forhold til de som vurderer eller velger å gå ut av næringen, eller for de som har behov for å øke sine inntekter utenfor reindriften. Gruppen så imidlertid behov for å aktivisere og tilpasse virkemidlene til denne gruppen. Det ble foreslått at NAV Finnmark tok initiativ til et samarbeid mellom ulike aktører.

Som ledd i oppfølgingen av dette arbeidet, ble NRL og LMD i juni 2013 enige om å be NAV Finnmark invitere til informasjonsmøter med aktuelle distriktsstyrer og siidaanledsledere som ble sterkest berørt av reinstalltilpasningen. Hensikten med disse møtene var å kartlegge omfanget av de som ønsker å forlate næringen på grunn av reinstalltilpasningen, samt gi informasjon om hvilke virkemidler som kan være aktuelle overfor denne gruppen. Disse møtene ble holdt i slutten av oktober.

Avtalepartene er enig om det i løpet av mars måned skal holdes et oppfølgingsmøte mellom NRL, Sametinget, ASD, SRF, LMD og NAV Finnmark. Hensikten med et slikt møte er å få en orientering om status etter informasjonsmøtene, og å drøfte videre oppfølging av dette arbeidet. Det vil etter en slik gjennomgang utarbeides et konkret opplegg for det videre arbeidet.

2.1.12 Tamreinlagene

Tamreinlagene har en annen oppbygning enn den samiske reindriften. Videre er organiseringen av de enkelte lagene ulik. Formålet med dagens ordninger over reindriftsavtalen er tilpasset utfordringen i den samiske reindriften. På denne bakgrunn er avtalepartene enige om at det foretas en gjennomgang av reindriftsavtalens ordninger i forhold

til tamreinlagenes organisasjon og utfordringer. Gjennomgangen skal også gi svar på hvilke ordninger over avtalen tamreinlagene naturlig bør ta del i, og hvilke ordninger som bør være forbeholdt den samiske reindriften.

Avtalepartene er enige om følgende mandat og prosess for gjennomgang av tamreinlagene og ordningene over reindriftsavtalen:

- Kartlegging av de fire tamreinlagenes organisering, eierstruktur og drift.
- Kartlegging av hvilke ordninger tamreinlagene i dag tar del i over reindriftsavtalen.
- Sett opp mot formålet med dagens ordninger over reindriftsavtalen skal det vurderes hvilke ordninger tamreinlagene naturlig bør ta del, og hvilke ordninger som bør være forebeholdt den samiske reindriften.
- Vurderingen skal også foreslå eventuelle justeringer slik at aktuelle ordninger over reindriftsavtalen på en best mulig måte møter tamreinlagenes utfordringer.
- Norsk Institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) får oppdraget med å gjennomføre prosjektet.
- NILFs arbeid skal skje i nært samarbeid med SRF som forutsettes å stille det aktuelle grunnlagsmaterialet for utredningen til disposisjon. Gjennom en referansegruppe skal NILF arbeide i nær kontakt med avtalepartene for drøfting og innspill.
- Referansegruppen skal bestå av 4 personer, hvorav 2 oppnevnes av LMD og 2 av NRL.
- NILF utarbeider en rapport som legges fram for avtalepartene innen 1. oktober 2014.
- Prosjektet forutsettes finansiert innenfor en ramme på inntil 250.000 kroner over kapittel 1151 post 51.

2.1.13 Protect Sápmi

Avtalepartene er enige om at Protect Sápmi kan være en viktig aktør for å synliggjøre og ivareta reindriftens interesser i en arealforvaltningssammenheng. Imidlertid er avtalepartene enige om at det ikke er riktig at en finansiell støtte til Protect Sápmi belastes reindriftsavtalen, og at finansiell støtte derfor må følges opp utenfor avtalen.

2.2 Post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd

2.2.1 Generelle vilkår for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

For å stimulere til økt slakting og omsetning av reinkjøtt, samt etablere like vilkår i samtlige rein-

beiteområder, innføres krav om salg av kjøtt fra rein i eget merke på minimum 50.000 kroner eksklusive merverdiavgift for samtlige siidaandeler i samtlige reinbeiteområder.

2.2.2 *Styrking av siidaandelsinnehaverens stilling*

Avtalepartene er enige om at det er et behov for å styrke siidaandelsinnehaverens stilling, og derigjennom legge til rette for de reindrifftsutøverne som har reindrift som hovedvirksomhet. I forbindelse med forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble avtalepartene enige om at det gjennomføres en avkorting i de kostnadssenkende og direkte tilskuddene hvor reintallet til siidaandelsinnehaveren og hans/hennes ektefelle og familie i rett opp- eller nedstigende linje, samt søsken til leder av siidaandel er under 85 pst av det totale reintallet i siidaen i vårflokk.

Avtalepartene er enige om å videreføre gjeldende ordning for Reindrifftsavtalen 2014/2015, samt fortsette arbeidet med å styrke siidaandelsinnehaverens stilling.

Før avtalepartene gjennomfører eventuelle endringer i gjeldende ordning, skal effektene sett ut fra formålet med ordningen vurderes. I tillegg skal de administrative konsekvensene vurderes. Vurderingene foretas av en arbeidsgruppe bestående av 4 medlemmer hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Reindrifftsforvaltningen er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen overleverer avtalepartene sin rapport innen 1. oktober 2014. Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

2.2.3 *Gjennomgang av kalveslaktetilskuddsordningen*

Det nedsettes en arbeidsgruppe for å kartlegge og vurdere effekten av de siste års forlengelse av kalveslaktetilskuddet. Arbeidsgruppen skal bestå av 4 medlemmer hvorav to medlemmer oppnevnes av NRL og to av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. En av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Reindrifftsforvaltningen er sekretariat for arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen overleverer avtalepartene sin rapport innen 20. desember 2014. Hver av

partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.

3 **Tiltak som følge av radioaktiv forurensing**

3.1 **Dekning av kostnader ved tiltak som følge av radioaktiv forurensing**

- Det er avsatt 2,5 mill kroner over kapittel 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2013.
- Regelverket for radioaktivitetstiltak i slakteseongen 2013/2014 fastsettes etter de samme prosedyrer som for forskriftene etter reindrifftsavtalen.

3.2 **Gjennomgang av radioaktivitetstiltakene i reindrifften**

De tiltak som ble etablert for å redusere de negative virkningene av reaktorulykken i Tsjernobyl, har snart virket i 30 år. Avtalepartene ser derfor behov for at det oppnevnes arbeidsgruppe for en gjennomgang av forhold omkring radioaktivitetstiltakene i reindrifften. Avtalepartene er enige om å oppnevne en arbeidsgruppe med 5 medlemmer. To medlemmer oppnevnes av NRL, ett medlem oppnevnes av Kontaktutvalget for tamreinlagene og to medlemmer oppnevnes av Staten ved Landbruks- og matdepartementet. Et av statens medlemmer oppnevnes som leder av arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen gis følgende mandat:

- Arbeidsgruppen skal kartlegge omfanget og bruk av radioaktivitetstiltak. Kartleggingen skal også gi en oversikt over omfang og bruk i Sverige og Finland.
- Arbeidsgruppen skal foreta en gjennomgang og en vurdering av om dagens radioaktivitetstiltak fortsatt fungerer etter sin hensikt.
- Gruppen skal vurdere den framtidige utformingen og finansieringen av nødvendige tiltak.
- Hver av partene dekker sine respektive utgifter i forbindelse med gruppens arbeid.
- Arbeidsgruppens rapport legges fram for avtalepartene innen 1. oktober 2014.

Oslo 18. februar 2014

Nils Henrik Sara

Anne Marie Glosli

Vedlegg 3**Tabellvedlegg**

Fordeling av avtalens ramme (mill. kroner):

Post	Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2013/2014	Forslag til avtalen for 2014/2015	Differanse 2013/2014 og 2014/2015
51	Reindrifftsens utviklingsfond	33,1	33,7	0,6
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	-
75	Direkte tilskudd	67,7	69,1	1,4
79	Velferdsordninger	2,6	2,6	-
	Sum	109,5	111,5	2,0

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill. kroner):

Formål	Avtalen 2013/2014, tildelingsramme	Avtalen 2014/2015, tildelingsramme
Kvinnerettede tiltak	1,0	-
Forskning og utvikling	-	-
SNT næringsutvikling	2,00	-
Konfliktforebyggende tiltak	1,45	1,45
Reinprogrammet	8,20	8,20
Fagbrevordningen	2,00	2,00
Markedstiltak	5,00	5,00
Pramming	5,30	5,30
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	-	0,10
Reindrifftsens hverdag	1,00	1,00
Til disposisjon for RUF's styre	7,15	10,65
Sum	33,10	33,7

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill. kroner):

Benevnelse	Reindrifftsavtalen 2013/2014	Reindrifftsavtalen 2014/2015
Distriktstilskudd	10,3	10,3
Produksjonspremie	29,0	32,7
Kalveslakttilskudd	15,4	17,8
Driftstilskudd	2,8	-
Særskilt driftstilskudd til ungdom	1,3	1,3
Særskilt driftstilskudd til kvinner	1,2	-
Etableringstilskudd	2,2	2,2
Ektefelletilskudd	2,5	1,8
Frakttilskudd	3,0	3,0
Sum	67,7	69,1
